

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 6

Juni.

1943.

Pris 50 öre

Foto: Sandels.

STOCKHOLM

A.-B. Björklund & Wedin

Entreprenör för

Gas - Vatten - Värme - Avlopp

Nyanläggningar - Reparationer

Linnégatan 56 STOCKHOLM

Tel. Växel: 67 03 10

Filial i Norrköping, Tel. 283 32.

CLAES JULANDER

Hantverkargat. 32 Telefon 50 55 17

HERR- & DAMEKIPERING

Sveavägen 66 Telefon 21 28 71

Södermannagatan 30 Telefon 40 82 63

Stockholm Specialitet: Arbetskläder

JU TEL UMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner sand- och torkgaltar säljas. **Köksgrutor, Järnbalkar och Plåt**

A. JÖNSSON & C:o

Timmermansg. 47 STOCKHOLM

Tel. 43 03 59, 43 63 83.

OSCAR ROOS - LACKFABRIK

Högbergsgatan 11

Tel. 43 24 20 Bostad Nytorgsatan 33

Tillverkningar av alla förekommande sorter **SIGILLACK.**

— Offert sändes på begäran —

Hotell Hellman

Bryggaregatan 5 - STOCKHOLM

65 RESANDERUM - BILLIGA PRISER

VARMT OCH KALLT VATTEN

Tel. Namnanrop - REKOMMENDERAS

Vart Ni går i världen

så blir vandringen lätt i **SKODON** av

KEMBELS HANDMETOD

Butik: Drottninggatan 65

FIRMA NYA SVENSKA

SKROT A.-B.

Solnavägen 21, STOCKHOLM

Telefon 30 65 23

PRESSVERKTYG

L. S. THÖRN

Fixturer. Svarvningar. Pressningar.

Massfabrikationer utföras.

Moderna arbetsmetoder! Precision!

Hudiksvallsgatan 4 Telefon 31 46 34

STOCKHOLM

ALINGSÅS

Värmeledning o. sanitära anläggningar, vatten-, gas- och avloppsledning utföras av undertecknade omsorgsfullt och till billigaste priser — Reparationer utföras! — Införda anbud!

Rörledningsfirman **DAN STRANDBERG** (J. Larsson & J. Lundgren)

Villa Kullen - ALINGSÅS - Telefon 581

AVESTA

ALLT FÖR HEMMETS INREDNING:

Möbler — Armatur — Mjuka

mattor och linoleum.

Gardiner — Draperier — Möbeltyger.

MÖBELKOMPANIET

Avesta. Tel. 50 38. Hedemora. Tel. 480

BODEN

Vid behov av **KLÄDER** vänd

Eder med förtroende till

MATSSON & NÄSLUNDS EFTR.

Skrädderi- & Herrekipering

BODEN Telefon 20 98

KEM. TVÄTT och ANGFÄRGERI

Inneh. R. LUNDMAN

Ågatan 14 BODEN Tel. 24 05

Rekommenderar sig till prompt utförande. Förstklassigt arbete. **UNIFORMER o. KAPPOR** kemiskt tvättas o. renoveras.

EGONS Livsmedel

Svartbyvägen 1 — Tel. Boden 20 55

FORSBERGS BOKBINDERI

— I N R A M N I N G —

Drottninggat. 12 - Tel. 20 49

- Alltid förstklassigt arbete -

BÄSTA KOPIOR och FÖRSTORINGAR

— från —

HARNESK FOTOATELJÉ

Kungsgat. 23. Tel. 20 67

Hyvlade och ohyvlade

T R Ä V A R O R

Parti- o. minutförsäljning

Nordlunds Såg & Hyvleri

Boden. — Tel. 28 19

Aina Törnqvist - Damfrisering

(DAHLBERGS EFTR.)

Drottninggatan 28 Tel. 29 59

E. A. HEDMANS

BAGERI, KONDITORI och KAFÉ

Kungsgatan BODEN Telefon 280

REKOMMENDERAS

Dagligen färskt bröd o. gott bryggt kaffe

Gunhild Isakssons Damfrisering

Telefon 11 49.

YRKESSKICKLIG PERSONAL

alltid till Eder tjänst.

HOLMGRENS DAMFRISERING

(EVA HOLM) Kungsgat. 36, 1 tr.

BODEN Tel. 25 14

MODERNA FRISYRER

HÄRVÅRD och SKÖNHETSÅRD

allt efter nyaste metoder

BODEN

Allt i SKIDOR

Anders Perssons Splitkein, Stavar, Bindningar, Vallor, Skidskor. Stor sortering i **WALLSTENS JÄRNHANDEL, BODEN**

Tel. 10 43 — 43

VÄLKOMMEN TILL

Konditori CECIL

KUNGSGATAN 23 BODEN

V I B Y G G E R

huset åt Eder. Vår mångåriga erfarenhet i byggnadsbranschen kan vara Er till god hjälp. Råd och upplysningar lämnas beredvilligt.

M. HEDQVISTS Byggnadsfirma

Byggmästare O. A. Hedqvist

Bagaregränd 7 BODEN Telefon 24 53

LUNDGREN S

Herr- och Damfrisering

Tel 27 95

Perfekt utförande. Skicklig personal alltid till Eder tjänst

BILSERVICE NILSSON & COMP.

Fabriksgränd 10 - Boden - Tel. 16 09

FULLT MODERN SERVICE

Spolningar - Smörjningar -

Bärgningar.

Reservdelar och tillbehör

B J Ö R K B O M S

FINBAGERI och CAFÉ

Kungsgat. 10 BODEN Tel. 598

Rymliga och trevliga lokaler

Beställningar emottagas

Begravningar arrangeras

ALLT FOTOGRAFISKT

i bästa utförande från

HANSSONS EFTR., Drottninggatan 27,

BODEN Telefon 27 78

Zeiss-Ikon-kameror och Film.

Hedenbrons Kafé

rekommenderas vid utflykter och

promenader

Gott kaffe. — Hembakat bröd.

Telefon 23 57 — BODEN

BETALD ANNONSPLATS

BORÅS OCH SÖDRA ÄLVSBOGERS LÄN

LAGERBODEN, Borås

Den moderna detaljhandeln för

ALLA SAMHÄLLSKLASSER

Specialité: **STRUMPOR - TRIKA**

LAGERBODEN, Borås

SVENSK SANATORIE

tidning

Fredrikskulle-rapsodi.

Sanatoriet från söder.

Om vi går tillbaka i tiden några tiotal år, närmare bestämt till år 1904, finna vi någonstans i Sandviken ett par herrar sitta i intimt samspråk med varandra om sociala spörsmål i det då så unga brukssamhället Sandviken. Dessa herrar äro bruksläkaren dr. Frans Melin och brukspatron Henrik Göransson, son till Sandvikens Jernverks grundläggare G. F. Göransson. I samhällets begynnelse låg praktiskt taget all social verksamhet i bruksledningens händer. Bland andra frågor som diskuterades var tuberkulosjukvården. Sandviken och dess sociala problem har alltid i viss mån burit en särskild prägel över sig. Orsakerna härtill får vi nog sätta i samband med samhällets hastiga uppkomst och tillväxt. Folk kom från alla delar av landet och bosatte sig i det då så unga samhället, varför bostadsbristen blev stor, och med den följde i viss mån sjukdomar av olika slag. Bland andra sjukdomar började tuberkulosen att härja. Trångboddheten i många hem ökade smittofaran. För att minska sjukdomens spridning behövdes en plats dit de sjuka kunde förflyttas. Doktor Melin föreslog då att bygga ett sanatorium för järnverkets personal, men det skulle ej få ligga allt för långt borta, ty att genom för stort avstånd skiljas från hemmet och sina anhöriga ansågs allt för deprimerande för båda parter.

Sanatoriet byggdes och blev färdigt att tagas i bruk år 1905. Det blev uppfört på en kulle vid Storsjöns strand, där det fortfarande ligger, och namnet är Fredrikskullens Sjukhem. Det har 20 vårdplatser. Läkare för det nya sanatoriet blev dåvarande

bruksläkaren doktor F. Melin, som pensionerades år 1912. Han efterföljdes av doktor Gunnar Gibson. Förhållandet mellan läkare och patienter har varit synnerligen gott. Många av de patienter som vistades på sanatoriet under dess tidigaste år kan man ännu få se friska, starka och arbetsföra vandra på Sandvikens gator vilket vittnar om sanatorievårdens effektivitet.

Många av dessa patienter minnas med förkärlek syster Signe Ewerlöf, som med okuvligt intresse offrade över 25 år av sin levnad i arbete bland sina patienter, som hon kände både utar och innan. Hon hade alltid ett vänligt och gott ord, och deltog i både sorg och glädje och alltid försökte hon att finna något att förströ oss med. Det var vissa dagar som vi längtade mest till, bland dem var valborgsmässoafton; då visste vi att vi skulle få roligt. Vid dessa tillfällen samlades det stora folkskaror nedanför fönstren i väntan på "Sångarfanan", som marscherade in med sång för att hälsa våren, samtidigt som en sprakande vårdkase flammade på en flotte ute på Storsjön. Servering av kaffe var ordnad på ligghallen. Med glädje motsåg vi även utflykterna till lands och vatten. Varje sommar företogs en lusttur med ångbåten "Emma". Den dagen var det liv och rörelse på "Kullen", och då skulle vi ha kaffe och matsäck med oss. I flesta fall gjorde vi Årsunda den äran med ett besök, men det hände att vi kunde göra ett strandhugg både här och där efter storsjöstränderna. Ibland kunde det hända att doktor Gibson som var ivrig seglare kunde komma över med sin segelbåt och bjöd oss på en segeltur. På vintern var det alltid sed att vi skulle göra ett slädparti, då bolaget upplät sina hästar med

Dagrummet.

kolstigar och färden ställdes utåt bygderna kring Sandviken. Då var det för oss att pålsa på oss bra med den stora hallkappan som ytterplagg. Allt detta och mycket annat gjordes för patienternas trevnad. Med detta menas att ej allt av det gamla har försvunnit utan ännu bevaras en del av det traditionella kvar, bland annat när vi firar "lilla julafton", dagen före rätta julafton, även valborgsmässofirandet finns kvar — om ej med samma intresse från allmänhetens sida som förut.

År 1936 bildades Fredrikskullens Patientförening med uppgift att tillvarataga patienternas intressen. För föreningens ekonomiska bestånd svarar allmänhetens välvilja. Till varje jul från sanatoriets tillblivelse har bidragslistor lagts ut bland allmänheten och nere i verkstäderna, så man kan säga att även det har sin givna tradition. Sedan föreningen bildades har av julinsamlingen varje år avsatts vissa procent att fördelas bland behövande patienter under året. Patientföreningen var en av de första som anslöt sig till De Lungsjukas Riksförbund när det bildades.

Ch. S.

Meditationer under en tysta tur.

Jag ligger på hallen och kan inte sova. Det är tysta-tur, då inget prat eller støj får förekomma och då man helst bör sova — för att vilan skall bli fullständig. Det väsentliga i sanatorielivet är ju mat, sömn och vila — och åter vila.

Jag ligger och tittar och tänker. Ljusgrå, ulliga moln seglar under en klarblå himmel, seglar rätt fort. Det stormar kraftigt. Topparna på tallarna i sanatets närhet svänger flera meter i blåsten. Långa tag, då vinden ligger i som mest envist, står de högresta, ståtliga träden som bågar. Märkvärdigt, att de inte går av — och att roten stoppar. De mera grovvuxna står stadigare, de tycks liksom resonera: Blås du, vind, jag har varit med om stormar jag, jag böjer mej inte mycket!

Det är med träden som med människorna, tänker jag. Livets stormar böjer och river omkull de spädvuxna, men de grova och robusta klarar sig. Man skall vara fast rotad i livets mark och ha kraft och mod att ta mot alla häftiga och envisa stormangrepp.

Å, så det stormar! Det känns som om hallen skulle åka omkull. Det dånar, då vinden kilar in mot hallväggarna och nödgas vända, och från trädtopparna hörs ett stigande och fallande brus, ett susande. En flygmaskin passerade nyss — konstigt, att den inte blåste bort som ett gulnat höstlöv! Längst bort mot horisonten höjer sig marken till höjder, som bär upp träd, som nu börjat grönska. Luften längst bort, långt bortom Hällnäs samhälle, är blå. Den liknar avgasningen från en bensinmotor — tror jag. Solen tittar fram mellan molnen och belyser de bågande tallarna, som lyser mattgröna upptill, medan själva stammarna blänker gulbruna.

Jag ligger och tittar och tänker. Egentligen har man det ganska bra. Man äter middag och lägger sig därefter — som en greve. Ja, visst, man har det bra, men hur gärna ville man inte byta med de friska. Här ligger vi, unga män, mindre unga män och gamla män, mest unga, och latar oss, då vi helst av allt ville gripa oss an med något nyttigt, få leva livet som andra människor, få ut något av det. Men man kunde förstås haft det sämre. Det hör säkerligen inte till de ljusa sidorna i livet att ligga i hög feber och kanske aldrig komma ut på hallen. Och jag har hört unga människor säga, att de ingenting har att leva för. Tänk, att vara ung, kanske under tjugo, och inte tyckas ha något att leva för! Det är hårt.

Lidandets innersta väsen, vad är det och vem har upptäckt det? Och de flesta lider utan egen förskyllan. Det är det, som är det förskräckliga. Jag tänker nu också på kriget med dess fasor och helveteslidanden. Är Gud god? Jag vågar göra denna fråga, trots att många kanske inte tycker om det. De flesta människor ifrågasätter ju aldrig Guds godhet, tors kanhända

inte. Men jag måste erkänna, att jag avundas dem, som alltid finner en mening i livets vedervärdigheter och tåligt bär sitt kors.

Jag kommer att tänka på en ung man, som dog för någon tid sedan. I tre månader kämpade han mot feberns och plågor-nas djävulsgrepp — utan att klaga. Svetten trängde fram i hans ansikte, och han vred sig som i kramp, men teg gjorde han. En sådan människa måste man beundra. Finge man ta del av en sådan människas tankar i livets sista, svåra stunder, skulle troligen vi, som har det bättre ställt, skämmas himmelshögt för att vi klagat.

Ja, det är så. Jag och de som inte är sjukare än jag, borde låta bli att klaga. Vi har dock en chans att bli friska. Många blir ju verkligen fria från denna sjukdom och blir samhällsnyttiga igen. Men en sak: Många skrivs ut från sanatorierna men åker dit efter en tid på grund av att de inte kunnat gå och sköta sig längre utan fått börja sträva för brodfödan för tidigt. Jag tänker på det och undrar, om ingenting kan göras . . .

Nu tar vinden sats och vräker sig med hela sin kraft mot hallen. Men det mänskliga byggnadsverk, som byggts för sjuka varelser att vila middag i, det rubbas inte. Till höger och till vänster och även framom mig ligger män, inlindade i filter och vilar — vilar deras tankar också? Knappast. Vi ligger nog alla här och tänker, tänker tankar om vad som ligger närmast om hjärtat, om sjukdomen och om nära och kära där hemma. Kanske tankarna dyker fram även i sömnen.

Tankarna, detta immateriella något, som utgör människans själ . . .

Men jag kan inte låta bli att tänka på lidandet. Jag mär inte illa, där jag ligger, men människan är väl ämnad till något annat än att bara äta och vila . . . Nå, visst är det så vi ska ha det här, men vi ha en själ också, tänker jag. Troligen är det bra för en lungsjuk att äta, sova och vara slö som en gris, men själen då! Ja, det finns böcker och tillgång till studier här, men det är inte så jag menar. Kärlek, vänskap och mänsklig lycka, det är vad många av oss sjuka längtar efter. Men detta ha vi kanske inte rätt till. Hur många gånger har jag inte hört praktiska snusförnuftiga människor resonera, då t. ex. mindre försigkomna individer ingått äktenskap: Ha ha, vad ska dom där gifta sej för! Vad har dom att leva på! Eller: Dom där tror, att det går att leva på kärlek!

En karl ligger kanske dödfull i ett dike. Människor går förbi och förfasar sig. De spottar kanske åt hans håll och tycker, att det är för hemskt. Visst är det hemskt, men tänker de på vad som kan vara orsaken till fyllan? Tänker de på att . . . Nå, det kan göra detsamma.

Ack, dessa praktiska och snusförnuftiga människor!

Beror många av misshälligheterna i världen på nå'n slags andlig torka? Eller är allting som det skall vara?

Man är sjuk, men man måste kämpa, tänker jag vidare. Det gäller alltså för lidande stackare att kämpa. Kämpa, kämpa och åter kämpa. Det ljusnar kanhända så småningom. Det är kanske som Harry Blomberg säger i en dikt:

Den stund du tror att allt är slut
och stum i mörkret sitter —
den stunden skall du kämpa ut,
fast den är kall och bitter.

Ty efteråt skall du förstå,
att just vid soluppgången
är natten särskilt kall —
men så begynner fågelsången.

Ett ilsket ringande väcker mig ur mina tankar. Klockan är halv fem, och det är tid att stiga upp. Nu blir det fart på byltena i min närhet. Hejsan bara! Det gongar snart till kaffe (surrogat), och det är fråga om att ordna till sig innan dess.

Och stormen sveper över nejden med oförminskad styrka.

Arvid Lundmark.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

JUNI 1943

Utkommer en
gång i månaden
6:te årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 Postgiro 15 44 20

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND

Konflikten på Hässleby

En konflikt har uppstått vid Hässleby sanatorium mellan överläkaren och patienternas understödsförening rörande användningen av de medel, som inflyta vid den årliga julinsamlingen. Patienterna göra gällande att hela det insamlade beloppet skall utdelas till julen — eftersom å insamlingslistorna angivits att insamlingen avsåg att "bereda julstämning och julglädje" — medan överläkaren, dr. Palmgren, hävdar att 60 proc. av medlen skola disponeras för patienternas bästa i allmänhet utan avseende vid julen. Om föreningen inte följde dessa direktiv har han hotat med att förbjuda all insamling nästa jul. Trots detta har föreningen delat ut hela det belopp, som inflöt i fjol, till julpengar. Nu har sanatoriets styrelse förbjudit alla julinsamlingar såframt föreningen inte ställer garanti för att överläkarens order i fortsättningen åtlydes, och patientföreningen å sin sida har dragit tvisten inför Medicinalstyrelsen.

Vi förstå väl de synpunkter, Hässlebyföreningen anlagt på denna fråga. Man anser att ha pengarna insamlats för ett visst ändamål — härvidlag för att bereda patienterna julglädje — böra de också användas till detta ändamål. Det är en principfråga det gäller. Men å andra sidan kan man ifrågasätta, huruvida man inte i ett fall sådant som detta bör rucka på principen. Det kan dock inte vara riktigt att hela det vid en julinsamling insamlade beloppet fördelas mellan de patienter, som vistas å sanatoriet under julhelgen så att behövande patienter under den övriga delen av året bli helt utan understöd.

Sanatorieinsamlingarna äro inte någon särskilt glädjande företeelse. De måste betraktas som ett nödvändigt ont, som en följd av brister i den sociala omvårdnaden. Vi arbeta för att få till stånd en socialvård, som gör alla insamlingar för lungsjuka överflödiga; det är samhället och inte den privata välgörenheten, det ålig-

ger att tillförsäkra de lungsjuka en tillfredsställande sjuk- och eftervård. Till dess så skett måste tyvärr insamlingarna accepteras. Vad sanatoriernas insamlingar beträffar, kan det synas som om dessa icke skulle fylla ett verkligt behov. Patienterna ha ju frågan om mat och husrum tryggad så länge de vistas på sanatoriet. Ja, men även på ett sjukhus — särskilt vid en lång sanatorievistelse — förekommer nödvändiga utgifter, som icke betalas av sjukhuset. Detta har också nyligen påpekats i den motion, riksdagsman Jonsen i Alsen väckt i riksdagen om rätt för lungsjuk, som har sanatorievard, vilken betalas av fattigvården, att för personligt bruk uppbära en del av sjukpensionen. Statens fattigvårdsinspektör har också i cirkulär till landets fattigvårdsmyndigheter uttalat önskvärdheten av att dessa se till att obemedlade sanatoriepatienter av kommunerna erhålla ett visst belopp i månaden i fickpengar. (Det förtjänar i detta sammanhang omnämnas att i Danmark sanatoriepatienterna få behålla 20 kr. i månaden av sin sjukpension, "Invalidrente") Det är emellertid mycket få kommuner, som behjärtat detta önskemål, och därför är de understöd, patientföreningarna kunna utdela av insamlade medel för många, ja, kanske de flesta sanatoriepatienter, det enda kontanta belopp de disponera. Då en patient avreser från sanatoriet är det ofta också patientföreningen, som får träda emellan för att konvalescenten inte skall stå fullständigt utblottad, när han träder ut i livet.

Under sådana förhållanden är det givet, att alla patient- och konvalescentföreningars understödsverksamhet bör ske efter behovsprincipen. Varje särskilt fall bör noga prövas innan understöd utbetalas och storleken av detsamma fastställs. Det är föreningarnas skyldighet mot den allmänhet, som med varm hand årligen skänker stora belopp till landets lung-

OM DE PARTIELLT ARBETSFÖRAS RÄTT TILL ARBETE

skriver pressombudsmannen i L. O. Ragnar Casparsson i Social-Medicinsk Tidskrift:

Det är tyvärr så att de partiellt arbetsföras problem hittills icke blivit tillräckligt uppmärksammat. Detta beror väl i första hand på att de mindre arbetsföra icke själva varit i stånd att fästa uppmärksamheten vid sina egna förhållanden. Tidens lösen är organisation och sammanhållning. Medborgargrupper, som sakna en organisation, äro i allmänhet också urständssatta att med tillräcklig styrka hävda sina egna intressen. Organisationens komplement är propagandan. Genom en vaken och målmedvetet inriktad propaganda kunna utomordentliga resultat vinnas.

De partiellt arbetsföra ha anledning att observera dessa omständigheter. Samarbetskommittén för partiellt arbetsföra har genom sitt initiativ till en konferens för dryftande av de partiellt arbetsföras utsikter på arbetsmarknaden vunnit ett av konferensens främsta syften, nämligen att göra den breda allmänheten uppmärksam på att det här existerar ett stort socialt problem. Det är säkerligen få människor som reflekterat över dessa frågor innan konferensen sammanträdde och via tidningspressen påkallade allmänhetens uppmärksamhet. Säkerligen var det också en överraskning för många att antalet partiellt arbetsföra för närvarande uppgår till 190.000. Redan denna siffra säger åtskilligt om frågans samhällsiga betydelse. Dubbelt anmärkningsvärd är den i belysning av det faktum att arbetskraftsbehovet för närvarande är större än tillgången.

Frågan om de partiellt arbetsföras sysselsättning är emellertid icke ett krisproblem, som kan givas en provisorisk lösning.

sjuka. Att som veterligen skett på ett par tuberkulosjukhus dela upp det till julen insamlade beloppet lika på samtliga patienter, oavsett om en del av dessa befinna sig i en relativt god ekonomisk ställning, kan ej nog fördömas. Skulle sådana tendenser ha visat sig vid Hässleby sanatorium — vilket vi hoppas ej är fallet, — har överläkaren ännu större anledning att vidtaga åtgärder för att stävja de missförhållanden, som tråkigt nog måste konstateras här.

Vad beträffar De Lungsjukas Riksförbunds inställning i övrigt till dispositionen av insamlade medel, är det ett önskemål att dessa i första hand användes till studieverksamhet och annan omskolning, vilket även är fallet på många sanatorier. De medel, som på ett eller annat sätt användas för ändamål, som äro ägnade att föra eftervårdsfrågan närmare sin lösning ge i det

Arbetskraftens sorgfälliga tillvaratagande är under alla förhållanden ett problem av den största samhällsiga vikt. I det moderna samhället måste rätten till arbete och försörjning betraktas såsom självklar och okränkbar. De partiellt arbetsföra få icke förtrötta i ansträngningarna att göra detta klart för sina lyckligare lottade kolleger och vänner. De ha också att hävda sina intressen, d. v. s. rätten till arbete och en god försörjning, såväl gentemot arbetsgivarna som inför statsmakterna.

Fackföreningsrörelsen har redan under många år beaktat detta problem och gjort vad som hittills varit möjligt för att hjälpa och stödja även de mindre arbetsföra. Det har ansetts självklart att ingen på grund av lyte eller nedsatt arbetsförmåga skulle tvingas att rekrytera arbetslöshetsarmén. I ett stort antal kollektivavtal, gällande praktiskt taget alla verksamhetsområden, finnas bestämmelser angående de partiellt arbetsföra. En mycket vanlig formulering är, att undantag i lönetabellerna skola göras efter arbetsledningens beprövande beträffande sådana arbetare, vilkas arbetsförmåga på grund av ålder, sjukdom eller vanförhet är betydligt nedsatt. För sådana arbetare skall lönen fastställas genom överenskommelse mellan arbetsgivaren och fackföreningen eller efter avtal med vederbörande arbetsgivare direkt.

Förekomsten av dylika undantagsbestämmelser visar, att de kollektivavtalsbundna parterna icke äro ovilliga att beakta de partiellt arbetsföras särskilda problem. Fackföreningsrörelsen är för sin del varmt intresserad av frågan om arbetskraftens rationella utnyttjande och lämpliga anpassning både efter samhällets och individens särskilda behov. Från landsorganisationens sida är man också beredd att välvilligt pröva varje förslag, som kan vara ägnat att gagna de partiellt arbetsföras intresse av arbete och en god utkomst.

långa loppet mer valuta än några tiotus i julklapp per patient. Och detta börjar man nog också mer och mer inse.

Det är emellertid att hoppas att konflikter av den art, som nu förekommit på Hässleby och som genom en mindre välbetänkt aktion från patientföreningens sida bringats till allmänhetens kännedom, för framtiden icke skola upprepas. Den tjänst man genom dylika aktioner gör landets lungsjuka är en björntjänst.

Däremot — och detta kan icke nog understrykas — böra patientföreningarna kämpa för sin förenings- och förhandlingsrätt vis-à-vis resp. direktioner. En välorganiserad patientförening, vars ledning med allvar och ansvarskänsla går in för sin uppgift, är till gagn inte blott för patienterna själva utan även för överläkaren och sanatorieledningen i övrigt.

J. S.—n.

Sandvikens konvalescentförening i eget hus

"Bikupan" - en flitens boning där man glömmet sjukdom och andra bekymmer vid hyvelbänk och svarv.

Föreningens ordf. Karl Andersson

Bland de till De Lungsjukas Riksförbund anslutna konvalescentföreningarna intager den livaktiga Sandvikensföreningen en avundsvärd ställning. Sandvikens Konvalescentförening är nämligen den enda av Förbundets organisationer, som disponerar egna lokaler, och detta redan under föreningens första verksamhetsår. Sandvikens Järnverk har nämligen visat sin förståelse och erkänsla för den verksamhet, konvalescentföreningen bedriver, genom att ställa en mindre bruksbyggnad till föreningens förfogande; ett envåningshus med vindsvåning i den gamla bruksstilen.

Föreningshuset, har döpts till "Bikupan" — icke utan skäl. Det inrymmer nämligen inte endast lokal för möten och samkväm utan är även i hög grad en flitens boning. Ett av rummen har apterats till verkstadslokal för järn-, snickeri-, skomakeriarbete m. m.

Allt arbete för att få verkstaden i fullgott skick har utförts av föreningens medlemmar. Den stora arbetsbänken med sina båda stora parallellskruvstycken och sina verktygslådor är ett verkligt gediget bevis på pojkarnas kunnande. Fackmän hade inte kunnat göra det bättre. En stor fördel är att föreningens manliga klienter huvudsakligast består av mer eller mindre specialbetonat folk. Många yrken äro representerade bl. a.

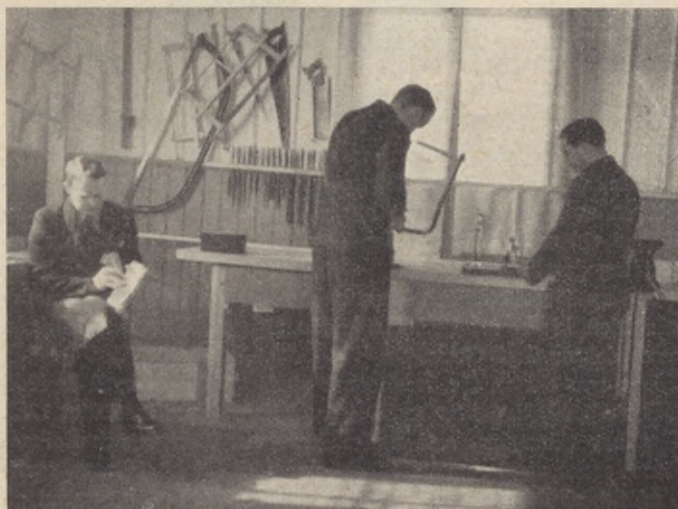
snickare, svarvare, härdare, avsynare, järnarbetare och skomakare. Detta medför att yrkesskolningen kan ske genom egna förmågor, vilket dock ej hindrar att några av Järnverkets förmän lovat att på begäran bistå med råd och dåd.

— Det är liv och rörelse på verksta'n. Pojkarna ha redan hunnit med att tillverka en del nyttigheter, dels för eget bruk, dels för avsalu. En del ha gjort torkställ för disken åt sina fruar, en annan har gjort en standardmodell till små dockgungstolar, en verkligt rar sak. Föreningen hyser även ibland sina medlemmar några gubbar som skära i trä, tillverka trätavlor, reliefer. Belåtenheten över "Bikupan" är stor och allmän. Betecknande för vad denna verkstad betyder för medlemmarna — inte minst i psykiskt avseende — är följande yttrande, som fälldes av en konvalescent: "Tänk om den här verksta'n funnits, när jag gick hemma tre år i sträck! Då hade jag kunnat göra många arbeten åt mej och min familj i stället för att ligga på soffan och tänka på sjukdomen jämt." Det har också visat sig att kamratskapet har blivit bättre; det har blivit mera fläkt över samvaron mellan medlemmarna men mest betyder som sagt den hälsosamma avkopplingen från alla sjukdomsproblemen under verkstadsknoget.

Styrelsens hittills planerade arbeten på verkstaden äro följande: Järn o. metallarbeten i mån av tillgång på material, olika förekommande arbeten inom snickeribranschen, en särskild "skohörna" för medlemmar, som vilja reparera sina egna skor. Föreningen håller allt material utom läder. En stålvispfabrikation är planerad, men svårigheterna att erhålla nödigt material mycket stora. Dessutom tillkommer så småningom bokbinderi och nätbindning, slevtillverkning och lite av varje. Föreningen har till låns erhållit en bandvävstol, på vilken de kvinnliga medlemmarna få väva band både för eget bruk och till försäljning.

Konvalescentföreningen på trappan till "Bikupan".

Verkstadsrummet.

Studiecirkel i bokföreläsning.

Fru Dagmar Wetter, Bolagets personalkonsulent, har haft vänligheten att skaffa ett anslag på 25 kr. till denna gren av verksamheten. Vidare ha de kvinnliga medlemmarna genom fru W. lovats kvalificerad hjälp för sömnads- och tillskrifningskurser. Och all denna verksamhet skall försiggå i "Bikupan"!

Slutligen vill undertecknad genom denna tidning framföra

Samkvämsrummet.

Sandvikens Konvalescentförenings tack till Sandvikens Järnverks A.B., chefsing. Wennerblom, intendent Berglund, fru Dagmar Wetter, inspektorn, förmännen Berg, Moström, Mårdh samt alla de, som på ett eller annat sätt varit oss behjälpliga med verkstadshemmets iordningsställande.

Kalle Andersson.

Ny chef för tuberkulosbyrån i Stockholm

Med. dr. Carl Gentz.

Överläkaren vid Stockholms stads tuberkulosbyrå, dr G. V. Kjellin, vilken varit överläkare vid byrån sedan sammanslagningen av norra och södra byrån 1930 och dessförinnan överläkare vid norra byrån sedan dess start 1909, lämnade sin befattning den 27 maj.

Till ny överläkare och föreståndare för byrån har hälsovårdsnämnden bland ett flertal sökande antagit läkaren vid byrån med. doktor Carl Gentz.

Den nye chefen för Stockholms stads tuberkulosbyrå är född i Växjö 1893. Han blev med. lic. vid Karolinska institutet 1923. Han har tjänstgjort som underläkare vid Moheds och Solbackens sanatorier samt i Stockholm vid Sankt Görans sjukhus' tuberkulosavdelning och vid medicinska avdelningarna på Sankt Eriks och Maria sjukhus. Under 1928—32 var han överläkare vid Sävsjö sanatorium.

De lungsjuka i Danmark bilda riksförbund

"Landsföreningen af tuberkuløse i Danmark, Boserup Minde" arbetar efter samma principer som det svenska riksförbundet.

De lungsjuka i Danmark ha nu följt de lungsjukas i Sverige exempel och sammanslutit sig i ett riksförbund "Landsföreningen af tuberkuløse i Danmark, Boserup Minde".

Initiativtagare till riksförbundet är föreningen "Boserup Minde", vilken började sin verksamhet redan 1903 som en understödsförening för tuberkulösa i Köpenhamn och Frederiksberg. Den arbetade till för något år sedan tämligen obemärkt men har dock under de gångna 40 åren kunnat utbetala en halv million kronor till behövande lungsjuka och uppförde 1939 sitt eget moderna konvalescenthem i Hareskoven. Dessutom har föreningen vid flera tillfällen under årens lopp hänvänt sig till regering och riksdag med framställningar om förbättrade förhållanden för de lungsjuka och även uppnått en del resultat.

1942 vände sig "Boserup Minde" tillsammans med andra representanter för de lungsjuka till regering och riksdag med en framställning att en kommitté skulle tillsättas, vilken skulle taga upp de lungsjukas problem till behandling och i vilken de lungsjuka själva även skulle bli representerade. Samtidigt beslöt föreningen att samla alla landets lungsjuka i "Boserup Minde" för att därigenom stärka opinionen för de krav, som framställts. Ur sin obemärkthet trädde "Boserup Minde" så fram som "Landsföreningen af tuberkuløse i Danmark". Under det förflutna året ha alla de större sanatoriernas patientföreningar anslutit sig till det nya riksförbundet och nya anmälningar ha sedan dess strömmat in så att "Boserup Minde" nu representerar så gott som alla tuberkulösa i Danmark.

Vid årsmöte i mars antog det nya riksförbundet stadgar. Paragraf 1 i dessa stadgar, som handlar om förbundets ändamål, är helt och hållet likalydande par 1 i De Lungsjukas Riksförbunds stadgar. De båda riksförbunden i Danmark och Sverige arbeta således efter samma principer och för samma mål. Vi önska kamraterna i vårt södra broderland lycka. till.

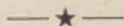
från FÖRBUNDSARBETET

LOKALAVDELNINGEN SIRIUS

av De Lungsjukas Riksförbund har haft sammanträde, varvid man bl. a. beslöt ingå med en motion till förbundsmötet i sommar med hemställan om en undersökning av lämpliga åtgärder för att bereda lungsjuka konvalescenter arbete. Samtidigt föreslås utredning om inrättande av en andelsträdgård förslagsvis förlagd till Norrbotten. Till avdelningens ombud vid förbundsmötet utsågs hr Gerhard Carlsson med Torsten Jonsson, Axel Lindvall och Bertil Sundström som suppleanter.

INTERIMSTYRELSE TILLSATT I KARLSKOGA.

Vid möte med f. d. sanatoriepatienter i Karlskoga den 9 maj beslöts bilda en konvalescentförening för Karlskoga. En interimstyrelse för den blivande föreningen tillsattes. I densamma valdes Bertil Andersson, Karlskoga, (ordf.), Helmer Edström, Karlskoga, Verner Karlsson, Karlskoga, Alarik Backlund, Bofors, Frida Karlsson, Karlskoga, Dagmar Bersell, Bofors och Knut Reinholdsson, Valåsen.

Konvalescentföreningar

anslutna till De Lungsjukas Riksförbund.

BLEKINGE-LÄN: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Blekinge Län, Box 95, Karlskrona. Ordf. Ragnår Andersson, Strömsberg, Spjutsbygd, kassör Arvid Mattisson, Ekholmsstrand 18, Karlskrona.

BORÅS: SÄLKO Södra Älvsborgs läns konvalescentförening Ordf. Hugo Flodin, Box 346, Borås. Tel. 150 66.

ESKILSTUNA: ELKÅ (Eskilstuna Lungkonvalescenter). Ordf. Manfred Norberg, Drakenskiöldsg. 7 (Tel. 44 67). Kassör Bertil Anderzon, Rosenfors, Skogstorp.

GÖTEBORG: Göteborgs Lungsjukas Centralförening, adr. Hertzia (Tel. 11 96 02). Expeditionstid: 10—13 och 15—17, lörd. 10—14.

HALLANDS LÄN: Hallands Läns Förening för Lung-Tuberkuloskonvalescenter. Ordf. John Höög, Bäckgatan 29, Varberg, sekr. Ingrid Carlsson, Godhemsgat. 18, Kungsbacka.

HÄLSINGBORG: De Lungsjukas Konvalescentförening, Trädgårdsgatan 19, Hälsingborg.

HÄRNÖSAND: Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. G. Andersson, Styrmansg. 9, Härnösand, korresp. sekr. Folke Åsell, Storg. 31, Härnösand, Tel. 15 42.

HÖGANÄS: De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs. Ordf. Nils Axén, Kullagatan 20. Sekr. Robert Dahlström, Allégatan 20.

JÖNKÖPING: Konvalescentföreningen för Jönköping, Huskvarna med omgivningar. Ordf. Gustav Larsson, Åsenvägen 66, Jönköping.

KALMAR: Kalmar Konvalescentförening. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregatan 13. Sekr. Sigfr. Celander, Box 731, Kalmar (Tel. 26 41). Månadsmöten första tisdagen i varje månad i Folkets hus.

KRISTIANSTADS LÄN: De Lungsjukas Förening i Kristianstads Län. Ordf. Martin Persson, Box 932, Hässleholm. Sekr. Elisab. Borg, Osby. Föreningsmöten hållas i april och aug. månader.

LANDSKRONA: Understödsföreningen för lung-tbc-sjuka i Landskrona stad. Expedition Fiskaregränden 31, Postfack 113, expeditionstid månd. och torsd. 19—20.

LULEÅ: Luleå Konvalescentförening ("Konscento") Ordf. Bertil Backman, Bergnåset, Luleå. Tel. 35 19 (säkrast mellan 18—19). Sekr. Göte Landström, Södra Strandgatan 27—29, Luleå. Lokal A. B. F. Föreningsmöten hållas 11 jan., därefter varannan söndag.

LUND: Konvalescentföreningen för TBC-lungsjuka i Lunds stad. Ordf. Folke Thörnberg. Exp. L:a Fiskareg. 4 (Tel. 49 90) Expeditionstid: 12—14. Föreningsmöten hållas första tisdagen i varje månad kl. 6 å Wieselgrens minne.

MALMBERGET: Malmbergets Konvalescentförening. Ordf. Harry Jansson, Tingvallsg. 27, Malmberget, sekr. Asta Wäppling, Engelska 45, Malmberget. Möten hållas t. v. andra fredagen i varje månad. Lokal: Folkets hus C-sal.

MALMÖ: Understödsföreningen för Lungtbc-sjuka i Malmö stad, Almbacksgatan 2 B, Malmö.

MEDELPAD: Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Folkets hus, exp. 3, Sundsvall. Ordf. Gottfr. Eriksson, sekr. Arthur Sandström. Exp. i Folkets Hus hålles öppen onsd. och lörd. 12—2. (Tel. 26 88).

NORRBOTTENS LÄN: Norrbottens Lungsjukas Centralförening. Ordf. Olle Bergström, Box 1, Kalix.

NORRFJÄRDEN: Norrfjärdens Lungsjukas Förening. Ordf. Rudolf Persson, Sjulsmark, kassör Gustaf Öhman, Norrfjärdens

PITEÅ. De Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Gerhard Karlsson, Box 723, Piteå, Ivan Eng, Piteå.

SANDVIKEN. Sandvikens Lungsjukas Konvalescentförening. Ordf. Karl Andersson, Smedsgatan 4, b. v., Sandviken.

SIGTUNA: Sigtunaortens Konvalescentförening. Ordf. Richard Pettersson, Löfstaholm, Knivsta.

STOCKHOLM: FLIS (Föreningen för lungsjuka i Stockholm), Kocksg. 15, Sthlm. Ordf. A. Fredin (Tel. 42 03 47) Expeditionen Kocksg. 15 hålles öppen torsdagar kl. 19—21, månd. o. onsd. 13—15. Tel. 40 65 71. Postgiro 15 99 30. Månadsmöten hållas i H.S.B.-salen, Fleminggat. 41, andra fredagen i varje månad kl. 19.30.

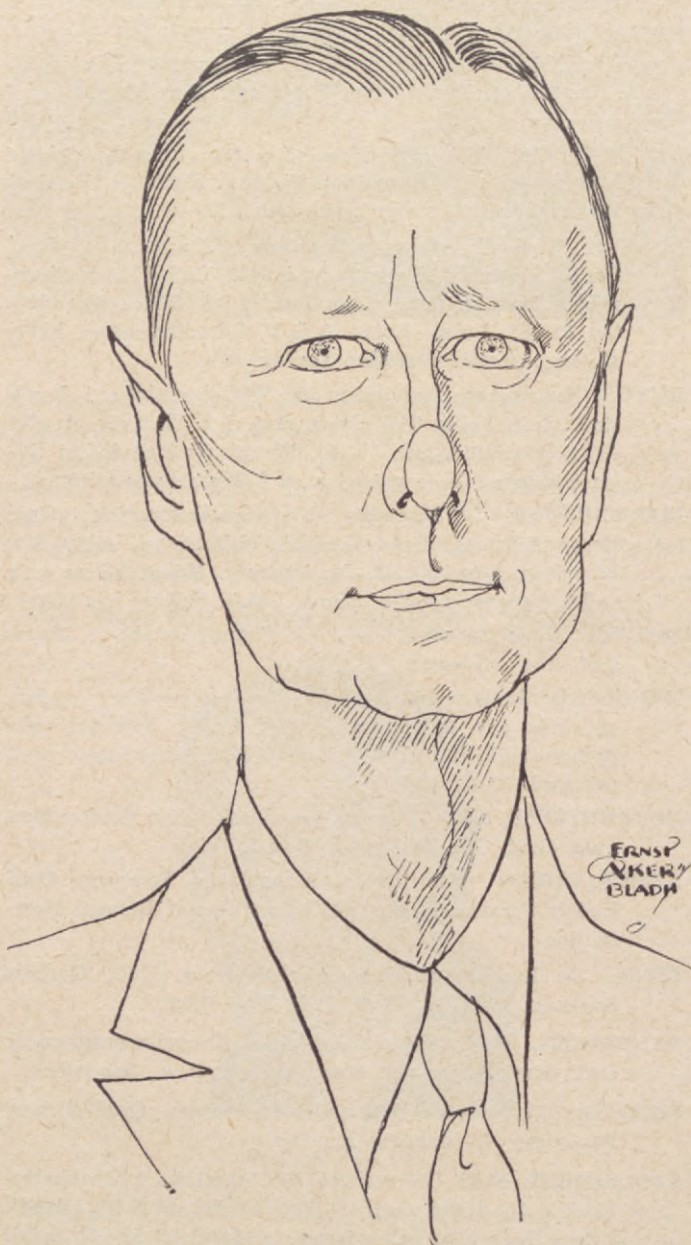
STOCKHOLMS NORRA FÖRORTER: "Sako" (Förening för sanatoriekonvalescenter i Sthlms norra förorter). Ordf. Stig Nilsson, Lundag. 7, Huvudsta, sekr. Ingeborg Kähr, Kapellg. 4, Huvudsta. Tel. 27 36 98.

UPSALA LÄN: Upsala läns konvalescentförening. Ordf. Axel Zetterberg, Gammelvägen 11, Upsala. Sekr. Syster Karin Dansson, Ulleråkers sjukhus, Upsala.

ÖREBRO LÄN: Örebro Läns Patientförening. Ordf. Tore Nykvist, Lindrotsgatan 23, Örebro.

Tuberkulosbekämpare

XIX.

Överläkare Allan Beskow, Romanäs sanatorium.

(Teckning för Status av Ernst Akerbladh.)

Jodpreparat mot tuberkulos. Vid amerikanska kemist-sällskapets möte i Detroit framlade en rad vetenskapsmän sina senaste rön på den medicinska forskningens område. Bl. a. framlade professorerna Frederick Bernheim, Arthur Saz och Frank R. Johnston från Duke University Medical School sina rön om vissa jodsammansättningar, vilka synas hindra tuberkulosbakterierna att sprida sig.

188,000 kr. som driftbidrag till centraldispensärer. Styrelsen för Svenska nationalföreningen mot tuberkulos har haft sammanträde under kronprinsens ordförandeskap. Som driftbidrag till central- och studentdispensärer för 1943 anslogs sammanlagt 188,000 kr. Bidrag beviljades till sommarkolonier för tuberkuloshotade barn i Stensele, Åsele, Arjeplog, Vittjärn och Piteå. Anslag till vetenskaplig tuberkulosforskning beviljades med. kand. Olov Björk för ett arbete om dränagebehandling av tuberkulösa lungkaverner enligt Monaldi, med. lic. Harry Jedberg för en undersökning av Genitaltuberkulos hos kvinnan, med. d:r P. Kallós för fortsatta undersökningar rörande tuberkulosens immunbiologi, med. d:r Gösta Widström för fortsatta undersökningar rörande framställning av ympämne mot tuberkulos och beredning av rent tuberkulin, samt d:r Harry Willstaedt för kemoterapeutiska tuberkulosundersökningar. Bidrag anslogs till gruppundersökningar av sammanlagt 33,600 personer inom olika delar av landet.

Fri radiolicens även åt kroniskt sjuka. Förmånen av fria radiolicenser, som nu gäller för omkring 2,400 blinda, föreslås av telegrafstyrelsen gälla även en del behövande åldringar, kroniskt sjuka m. fl. i ett för regeringen framlagt förslag till ändringar i de nuvarande licensbestämmelserna.

Telegrafstyrelsen föreslår sålunda att avgiftsfria radiolicenser får utfärdas för personer som åtnjuter tilläggspension enligt lagen om folkpensionering eller uppbära invalidunderstöd, ävensom till obemedlade blinda personer över skolåldern under förutsättning att vederbörande icke tillhör hushåll där annan hushållsmedlem har betalningsförmåga i fråga om licensavgiften eller är varaktigt intagen på sjukhus, vårdanstalt, ålderdomshem eller annan därmed jämförlig inrättning. Antalet samtidigt gällande licenser av sådant slag anses tills vidare ej böra överstiga 150,000.

Röntgenbussen har undersökt 27,000 personer. Nationalföreningens mot tuberkulos röntgenbuss har under en fem månaders rundresa i landet — den startade som bekant i november i fjol — undersökt 27,000 personer. Senast besökte bussen Örebro län, där bl. a. 6—7,000 arbetare i Bofors undersöktes. Söder om Örebro har man funnit omkring 3 proc. nyupptäckta fall av tuberkulos medan det norr om staden endast var 1/2 proc. Det är svårt att fastställa orsaken till denna skillnad.

I sommar blir det Gotlands tur att få besök av skärmbildsbussen, som den 18 maj startade på sin färd dit.

HEMMETS JOURNAL

populär, intressant
omväxlande

Midsommarvaka

Av Helmer Grundström

Nu drar sommarn in i vår stad,
Det doftar av lider och löv.
Och man tycker sig höra ett klunk
av skällor. Och klapper av klöv.

Nu går vi ur solheta hus
att dansa kring blomvirad stång.
Och då får vi av ängar och fält
ett fattigt med solmättat fång.

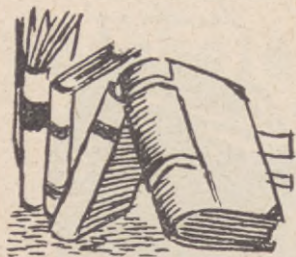
Då springer en avlivad dröm
på nytt ur vår gathårda grav:
Ja, en vaknatt i skogsbackens gräs
med någon vi en gång höll av.

Då svindlar det till i vår själ.
Vårt hjärta vill brista i gråt.
Men vi skumpar som ingenting hänt
runt stången och flabbar däråt.

Och drömmen den stöter sig trött
mot murar av asfalt och sten.
Den blir jordfäst av pommac och öl
då kvällen står daggig och sen.

Då vacklar vi hem till vårt hus.
Vår fot den är svullen och öm.
Men vår nattsömn infinner sig ej.
Och då vaknar ånyo vår dröm.

Den håller oss kvar i sitt grepp
och river vårt hjärta och sinn.
Och av minnena trådes en dans.
Så vakar vi midsommarn in —.

Litteratur

BOKSPALTEN

SVEN BARTHEL: STRÄNDER. Albert Bonniers Förlag. Pris 6:50. Sven Barthel är som ytterligt få hemmastadd i den stockholmska skärgårdens värld. Hans förtrogenhet med denna del av Sverige är gammal och solid: här har han med pojakens ögon upplevt naturens alla under. Han är naturbetagen på det sanna och riktiga sättet, har upplevt skärgårdsvärlden som djup lycka och som läkedom. Det finns i hans nya bok, "Stränder", ett stycke som särskilt starkt vittnar om vad denna inlevelse betydligt för honom; det är fråga om ett avsnitt ur det kapitel som heter "Sandö sugga": "Stäven ligger ändå ett stycke från stranden, jag får ta av mig om fötterna och vada i land. Nu hör jag vågornas friska svall på norra sidan och brisens sus i gräset och alarna. Jag följer sakta stranden, stiger på den våta sanden i vattenkanten.

Den ljusa, torra sanden på revet är helt mönstrad av vitfågelnas lätta spårstämplor. Jag tvekar att stiga där, sanden verkar orörd av människofötter sedan våra spår utplånades för tjugusex år sedan. Jag ser, och sommarupplevelsens robinsonlycka snör plötsligt till om strupen på mig, får mig att falla på knä och gräva ner händerna bland fågelspåren i den lösa, varma sanden. I fråga om naturiakttagelsens friskhet och i förmåga att säkert och klart återge dessa intryck har Sven Barthel få övermän i vår nuvarande litteratur. "Stränder" har ett ganska brokigt stoff — den långa skildringen av "Krogen på Fjäderholmarna" har väl bara speciellt intresse — men detta stoff sammanhålls av ett alltigenom personligt synsätt.

TAGE AURELL: SKILLINGTRYCK. Albert Bonniers Förlag. Pris 4:50. Tage Aurell är ett namn som man sällan återfinner bland bokhandelsdiskarnas dignande mängd av svenska originalverk. Han har bakom sig tre små böcker, skildrande några livsöden i en sammanträngd, understundom elliptiskt dunkel stil. Med sin nya bok, "Skillingtryck", synes han mig ha åstadkommit sitt yppersta hittills: det är en bok, som samtidigt som den är absolut originell i kompositionen är djupt gripande genom den belysning den ger åt ett schaskigt, från början snedvrijet människoöde. Småstadsbarbareraren Paul Hedenströms levnadssaga bjuder inte på många upplyftande moment: ett trasigt äktenskap skall just alldeles falla sönder, tomhet, bottenlös tristess stirrar mot honom. Men behovet av att spela en roll är djupt rotat hos denne man. Så ställer han till med en eldsvåda, där han några korta ögonblick får lysa som hjälte och livräddare . . . Det finns i denna korta och etsande historia en intensitet som gör djupt intryck. Det är en bok som under inga förhållanden hör till de vanliga. Den vittnar om människokunskap, om insikt i tillvarons motsatsspel och djupa tragik. Det är en bok för dem som lärt sig sätta värde på det personligt och originellt uppfattade och genomförda.

SIVAR ARNÉR: SKON SOM KRIGAREN BAR. Albert Bonniers Förlag. Pris 6:50. Sivar Arnér, som debuterar med denna novellsamling, visar sig vara en redan mogen och ytterst skicklig författare. Han förfogar först och främst över ett personligt färgat, av dialekter och arkaiserande uttryck uppfyllt, mustigt och smidigt språk. Handlingen i hans noveller utspelas ofta på två plan: ett realistiskt, ett fantastiskt. Perspektivförskjutningarna i sådana noveller som "Tur och retur Sjöstad" eller "Historikern" — där en beredskapsman plötsligt förflyttar sig till Erik XIV:s tid — äro inte enbart skickliga regitrick: de ge bilderna djup och mening. Det finns hos denne novellist en säker kännedom om människors grundläggande konflikter; framför allt förstår han att återge den inre kampen hos människor som fått sitt vilje- och önskeliv förhäxat och bergtaget av en idé. Ypperlig i sin kolorit och sin psykologi är framför allt den historiska berättelse som givit boken dess titel. Men också i nutidsnovellerna visar Sivar Arnér lejonklon: där finns en diktares hela pust. Den belysning han ger sina människor och gestalter gör dem alltid på ett säregt sätt intressanta och levande. Jag vet mig inte på mången god dag ha läst ett svenskt debutarbete som avslöjat så mycken intelligens och gestaltande talang.

Johannes Edfelt.

SOCIAL-MEDICINSK TIDSKRIFTS MAJNUMMER innehåller bl. a. en artikel, "Rätten till arbete okränkbar" av pressombudsmannen i LO Ragnar Casparsson. Artikeln behandlar de partiellt arbetsföras problem. Numret innehåller i övrigt referat från den konferens, som anordnades för dryftande av den partiella arbetskraftens problem. "Männen i livets tjänst och samhället" är en artikel av doktor B. Hammar, vari refereras en del böcker, som framhålla de medicinska insatsernas betydelse för samhällsutvecklingen och att sjukdomsförebyggande arbetet, medicinsk folkupplysning och hälsovård äro goda kapitalplaceringar, som löna sig på lång sikt. F. ö. innehåller numret bokrecensioner och referat ur fack- och dagspress.

Tidskriftens expedition är Sturegatan 24, Stockholm.

"vi och ni",

den från Österåsens sanatorium utgivna välredigerade tidskriften, har utkommit med ett Norgennummer av hög klass. Det inledes med en ståtlig dikt av Nordahl Grieg "17 maj 1940", och därefter följer ett antal dikter av andra kända norrmän, Henrik Wergeland, Rudolf Nilsen, Paal E. Brekke och Arne Randers Thorstensen. Professor Sven Ingvar ger i en välskriven artikel, "Mitt nationalmedvetande", en social blick på vissa förhållanden i de skandinaviska länderna och hos deras mäktigare grannar, Mollie Faustman har skrivit om den

(Forts. på sid. 12.)

Berömda lungsjuka skalders och författare:

XIII.

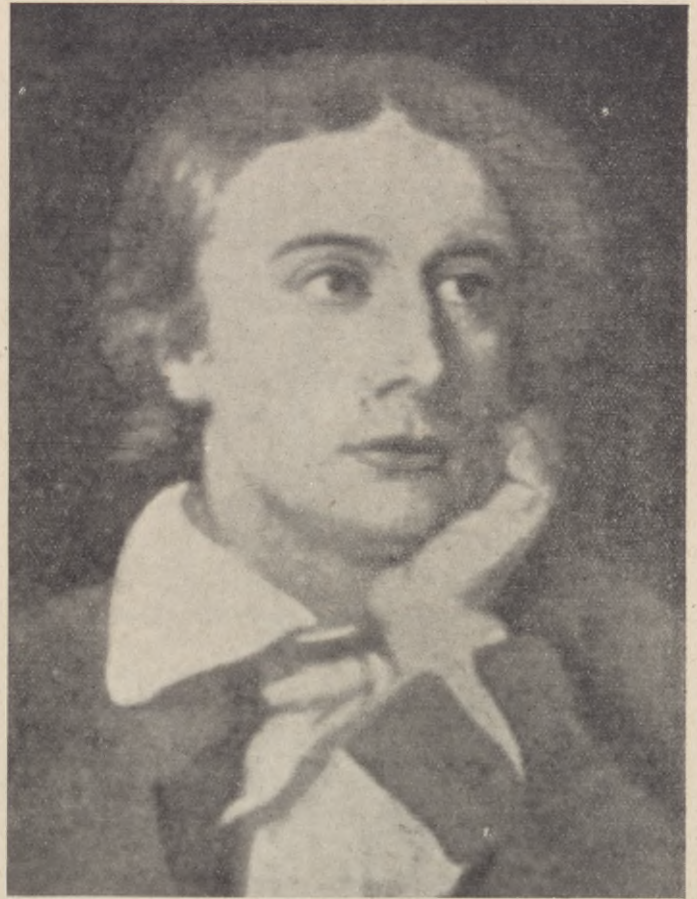
Romantikern John Keats

I motsats till lord Byron och Shelly hade John Keats varken goda släktförhållanden eller något av detta livets goda. Dessa tre tillhörde emellertid samma litterära riktning, nämligen den engelska romantiken, och om också Shelly och Byron genom sina större arbeten och rikare produktion räknas som klarare lysande stjärnor på diktens himmel än någonsin Keats, så nådde denne dock en position som är anmärkningsvärd, allra helst som han, förutom de naturliga svårigheter som vidlåder en ringa börd och ingen nämnvärd skolning, även led av en svår sjukdom, som slutligen kostade honom livet, nämligen lungtuberkulos.

John Keats föddes år 1795. Han var son åt en hyrkusk och redan som barn blev han föräldralös. Om hans barndom vet vi inget särskilt, men som fjortonåring sattes han i lära hos en "surgeon", en sorts apotekare, och det var meningen, att han skulle ägna sig åt detta yrke. År 1814 finner vi honom sålunda som medlem av en yrkeskurs på Londons sjukhus, men eftersom han redan då led av sin bröstsjukdom, kunde han inte fullfölja sina yrkesplaner.

Redan före denna tid hade han emellertid ägnat sig åt litteratur och frukterna av hans litterära möda utkom redan 1817 i form av en första diktsamling. Året därpå hade han skrivit ihop till ännu en bok, hans första större epos med titeln "Endymion". Visserligen var även detta arbete liksom hans förstlingsverk en smula omoget, men det bar dock vittnesbörd om en poetisk begåvning av mindre vanliga mått. Emellertid mötte detta hans verk en synnerligen besk kritik av en W. Gifford i "Quarterly Review", något som i hög grad verkade nedbrytande på den långt ifrån starke unge diktaren, och han blev dessutom inte bättre av en olycklig kärleksförbindelse som han just då råkade att uppleva. Dock samlade han sig för en ny diktsamling där bland annat de betydande dikterna "Lamia" och "Isabella" jämte det lyriska fragmentet "Hyperion" förekom.

Keats tillhörde romantikerna och han var från början av sin litterära bana påverkad av den skola, som hade sin upprinnelse i början av 1800-talet och som grundlades av Spenser. Man satte den melodiska versen mycket högt och man var idealister och skönhetsdyrkare. Dock hade denna riktning, som litteraturkännarna anmärker, sina svagheter. Sålunda var gestaltungsformen inte den bästa och man var i viss mån synnerligen dimmig och oklar i sin dikt. Keats var förutom denna påverkan även djupt förankrad i antiken, speciellt det gamla Hellas. Den hellenistiska motivkretsen var förövrigt rätt vanlig på Keats tid och på sätt och vis hörde den samman med romantiken. Men i motsats till exempelvis Shelly hade Keats inte den fördelen att behärska grekiska, varför han förmodligen hade en hel del svårigheter att komma i kontakt med sin miljö. Han var en enkel man av folket, och hade han levat på vår tid skulle han förmodligen blivit kallad proletärförfattare.

Poeten Keats var uteslutande estetisk i sin diktning, och trots att Shelly kom från god familj och dessutom allt ifrån barndomen hade det bekymmersfritt beträffande det dagliga brödet, så hade Shelly mer av upprorsstämning i sin dikt än Keats. Denne hade ingen rebell i sin själ, och i detta sammanhang förtjänar påpekas, att även i vår tid diktare, som har sitt ursprung från fattiga förhållanden, sällan är rebeller i sina arbeten. Däremot blir sådana som från början haft det gott socialt ställt ofta samhällskritiker av stora mått. Vi kan erinra oss vår Ture Nerman i exempelvis motsats till Dan Andersson. Ingen kan väl kalla Dan Andersson revolutionär. Han sysslade mest med mystik och naturlyrik, om också hans dikter visade en stark medkänsla för de urspårade och förolyckade existenserna i samhället. Nerman däremot har ju varit den verkliga barrikadsångaren. Naturligtvis var det en annan tid då Keats och Shelly gjorde litteraturhistoria, men jämförelsen torde ifråga om diktarnas ursprung och deras sätt att tolka tillvaron vara ungefär enahanda om än de litterära strömningarna skiftat namn och yttre dräkt.

Keats var framför allt skönhetsdyrkaren, lyrikern och hans vers hade ett musikaliskt väljud, som skänkte ett sällsamt yttre behag. Han hade en färgskimrande dräkt till sin andes skapelser, och han njöt obeskrivligt av det väljud han tolkade i ord.

Redan i sitt första betydande verk, nämligen "Endymion", finner man denna kult omsatt i handling. Både hans hellenism och romantik har här fått form, och ämnet för detta epos är en gudasaga från antiken. Där omtalar han hur mångudinnan blir förälskad i den unge vackre jägaren Endymion, som försänkes i sömn varunder hon njuter av hans kärlek. Förmodligen låg

Keats egen olyckliga kärleks saga som bakgrund till detta verk. Hans älskade, den strålande månggudinnan, har något av samma karaktär som den galne slottsherrns salamandrar i "Drottning Gåsfot", dock med den skillnaden, att Anatole Francé ljusandar väl närmast kan hänföras till satirens och det gnistrande skämtets område, då Keats månggudinna däremot är en synnerligen allvarligt menad allegori. Keats hade i likhet med sin landsman Shelly en mytologisk fantasi av inte ringa mått. Däremot var han betydligt svagare som berättare och hans dikt är förövrigt synnerligen dunkel, en egenskap som ofta vidlådde skalderna av denna skola. Emellertid skildrar han det antika landskapet i varma och starka färger. Han är musiker och målare i sin dikt. I en glänta av den ogenomträngliga skog som höljer Latmos står ett marmoraltare där man bringar Pan sitt offer. Barn med rosenkransar, unga kvinnor i vita dräkter och en gråskäggig präst är personerna som återfinnas i början av *Endymion*. Man sjunger en hymn till naturens ära, till naturens egen gudomlighet. En samtida till Keats betonade förövrigt, då skalden läst upp detta epos, att "det var ett vackert stycke hedendom". Keats själv ansåg detta yttrande som en felbedömning av hans arbete, men dikten har i verkligheten något av antikens egen själ inom sig. Den är hednisk.

Fragmentet till "Hyperion" står vida högre rent konstnärligt sett. Den alltför tidigt bortryckte skalden skildrar däri Sarturnus kamp mot olympierna, och han har lyckats ge stycket en betydande kraft och fantasi. Troligen är han i detta arbete påverkad av Milton, vilken ju som bekant i kristen anda skrivit något liknande, nämligen i "Det förlorade paradiset".

"Hyperion" är Keats förnämsta verk. I denna dikt finner man hans trosbekännelse. Den är en hyllning till skönheten. Den är emellertid som redan är nämnt endast ett fragment, men den ger dock litteraturkännarna ett ovederläggligt bevis för att Keats var en betydande och orginell skald, trots sin ungdom. Han var nämligen endast tjugutvå år då han skrev sin "Hyperion". Vid samma tid började han studera Chaucer, vilken lärde honom berättandets konst. Detta resulterade i att han skrev några poetiska berättelser, bland annat "Isabella", som är byggd på ett motiv från *Decamerone*, samt "Lamia", den mest betydande av hans prosasaker. Keats har här lyckats få fram en sällsam glöd i sin erotiska skildring, men så är också motivet synnerligen färgstarkt och fantasimättat. "Lamia" har nämligen ursprungligen varit en orm, som kommer i en kvinnas gestalt och handlingen tilldrar sig i Korint. Ormkvinnan lyckas snärja en ung man vid namn Lycius och denne vill, att hon ska fira bröllop med honom. Hon är motsträvig men slutligen låter hon övertala sig, men som villkor ställer hon den fordran, att filosofen Apollonius inte får bjudas. Emellertid infinner sig Apollonius objuden till bröllopfesten och han påvisar vem bruden i verkligheten är. Hon är och förblir en orm. "Det är den gamla, kalla filosofien, som dräper romantiken", skriver Henrik Schück om detta motiv.

Keats slutade alltför tidigt sin diktarbana. Det finns skäl som talar för, att denne unge poet om han fått leva litet längre kunnat bli en av Englands och kanske en av sin tids allra största diktare. Men sjukdomen bröt ned honom och år 1821 avled han under en vistelse i Italien. John Keats är en synnerligen intressant personlighet i engelsk litteratur, en stor drömmare var han och en själ som älskade skönheten i det liv, som tillmättes honom i några få men rikt skapande år. Någon "surgeon" blev han inte, men däremot lyckades han, trots sin fattiga start och sin sjukdom, bli en berömd diktare, en drömmare på odödlighetens resa genom romantikens skönhetsmättade nejder.

Emil Hagström.

Tuberkulosens gåta studeras

Märkliga rön av svensk forskare

Att en person som varken har tagit licentiaten eller disputerat blir utnämnd till docent är inte vanligt. Med. kand. Einar Stenhagen i Uppsala är tydligen icke heller någon vanlig person. Han har gjort märkliga undersökningar av den kemiska byggnaden hos det ämne hos tuberkelbakterien — en fettsyra — som orsakar vävnadernas sönderfallande vid tuberkulos och blivit utnämnd till docens i medicinsk och fysiologisk kemi.

Bakom utnämningen ligger en synnerligen märklig prestation. Docent Stenhagen började för jämt tio år sedan såsom nybliven med. stud. vetenskapligt arbete, som han sedan fortsatte vid sidan av de medicinska studierna. Dessförinnan hade han emellertid gått en tid på Tekniska högskolan och legat sjuk två år i tuberkulos. De undersökningar, som nu blivit så uppmärksammade, började emellertid först 1938, då han som Rockefellerstipendiat vistades hos professor Rideal i Cambridge och där studerade ytkemi. Då han 1939 återkom till Sverige fick han emellertid ett återfall av sin lungtuberkulos och har sedan till mitten av förra sommaren legat på sjukhus. Så mycket märkligare är det då, att han under denna tid hunnit utföra ett så betydelsefullt vetenskapligt arbete.

Tuberkelbacillen bildas av svamp.

En uppmärksammat medicinsk doktorsdisputation har ägt rum vid Upsala Universitet, då med. lic. Einar Hollström för gradens vinnande försvarade sin avhandling om lungtuberkulosens smittämnen.

I sin avhandling visar dr. Hollström att tuberkelbacillens ursprung är en svamp. Han har nämligen kunnat renodla en svamp som finnes i upphostningar hos personer som lida av lungtuberkulos. Då dessa svampar har utsatts för viss vetenskaplig behandling har syrefasta stavar kunnat framställas. Dessa har sprutats på djur och då visat sig framkalla förändringar som är analoga med lungtuberkulos hos människan.

Litteratur

(Forts. fr. sid. 10.)

norske målaren Henrik Sörensen, dr. H. J. Ustvedt om Richard Nordraak — "Ja vi elskers" diktare — och Henrik Wergeland, pastor Eirik Guldvog om biskop Berggrav och fru Johanne Guldvog om Edvard Grieg och vad han betyder i dag. Bland bidrag i övrigt märkas artiklar av överläkare Sigurd Berg, "Nordiskt samarbete på tuberkulosfronten", av dr. Helge Dahlstedt, "Över gränsfjällen till Norge" av läroverksadjunkt Kurt von Sydow, "Vårt norska broderfolk" och av Olof Lagercrantz, "Den sjuttonde maj" samt en krönika om ny norsk litteratur av fil. mag. Karl-Hampus Dahlstedt.

"vi och nis" Norgenummer är en fullträff. Det kostar endast 1:50 och kan erhållas från Österåsens sanatorium (postgiro 81340). Behållningen av Norgenumret går obesuren till Norgehjälpen.

Den blomstertid nu kommer . . .

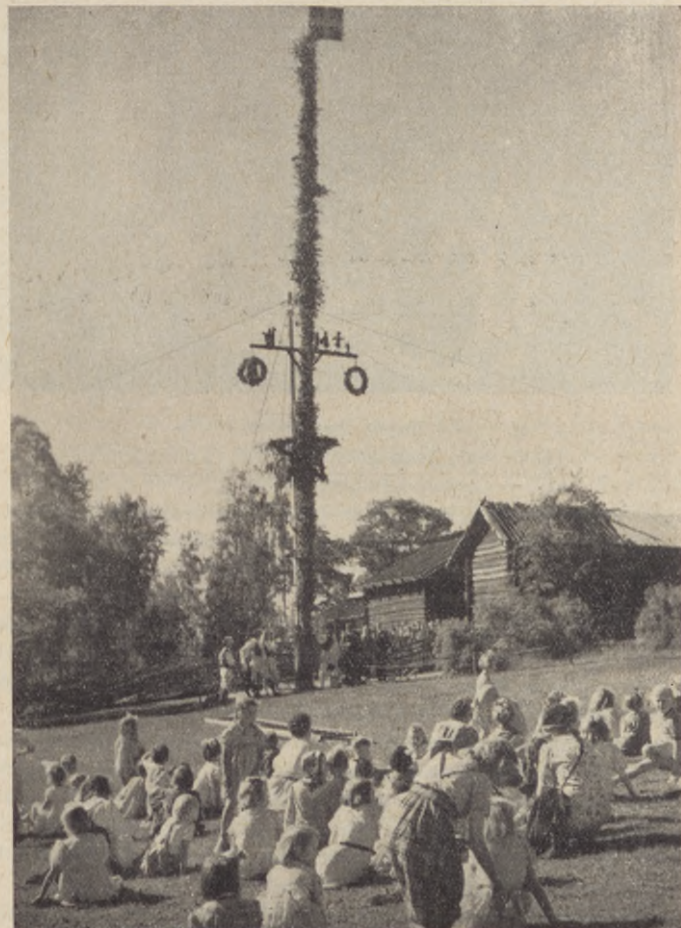
Jag dansade en sommar,
det var en vacker sommar,
och aldrig har det dansats
i denna nejd som då.

Det spelade om kvällen
från gårdar och från ställen,
vi gick så långa vägar
i marscher två och två.

På röjningen i skogen,
på banan och på logen,
på alla har jag dansat,
då jag var nitton år . . .

Så började Karlfeldt sin vackra dikt Sommardansen. Det dansas likadant nu, under stilla, ljumma sommarnätter. Överallt ute i världen brinna krigets eldar, men genom sommarfagra svenska hagar och över tysta vatten har åter dansmelodierna börjat ljuda. Här hemma hos oss. Här där vi ännu förunnats att slippa krigets förödelse. På nytt tona melodierna från dansbanor och logar, från ensamma dragspel och från stora orkestrars saxofoner och trumpeter.

Sedan många veckor före midsommar har dansglädjen flyttat ut i naturen och dansen går yrande het. Naturligtvis är inte sommardanserna nu som i gamla tider, då bygdespelmannen hanterade sitt enradiga Magdeburger i ett av logens hörn eller invid majstången. Men känslan är nog ändå densamma. Ungdomen dansar. Ungdomen gläder sig åt livet, åt sommaren och åt att vara så ung att den kan glädja sig. Om det sedan är en gammal smekande vals som spelas, eller om saxofoner snyfta fram den senaste schlagern gör detsamma. Man dansar, glöm-

Midsommarstången reses på Skansen.
(Foto Sandels)

Till midsommarfest i lövad skrinda.

mer vardagens trista enahanda, man tar ut ungdomens rättighet att få vara glad . . .

Den första "utedansen" är kanske både kylig och rå, men vad gör väl det? Den är i alla fall beviset för att sommaren är här. Och så blir det allt varmare för varje vecka som går. Gräset börjar lysa grönt i backarna, björkarna får sitt löv och blomorna börja titta upp på söderslutningarna. "Den blomstertid nu kommer . . ." Den tid, som vi alla, unga som gamla, glatt oss åt och väntat på under dystra, mörka vintermånader. Sommaren är mer efterlängtd än på länge. Det är ju sommar, sol och blommor som är vår belöning för den långa vinterns alla vedermödor . . .

Men det är inte första gången som människorna haft anledning att känna sådan innerlig längtan efter sommaren. Många gånger förr har vintermörkret lägrat sig så tungt över städer och bygder som det nu gjort. Och många gånger förr ha krigets skugga lagt sig även över svenska bygder och krigets åskor ha dånat innanför landets gränser. Men alltid, dessa krigens och hemsökelsernas år allra mest, ha människorna glatt sig åt sommarens intåg.

Redan långt innan läran om Vite Krist ljudit häruppe i Norden hade våra förfäder längtat och trängt till ljusets och so-

Majstången reses.
(Efter en oljemålning av I. W. Wallander)

Nio sorters midsommarblomster
(Foto Sandels)

lens värmande sken. I alla tider, både bland hedningar och kristna, ha årets två största folkhögtider firats vid de tidpunkter som motsvara vår kristna jul och vår midsommar, det vill säga när solen, ljuset och värmen först börja vinna på mörkrets och kylans bekostnad, samt när segern är fullbordad; när solen står som högst på himlen och dagarna är som längst. Den 24 juni firas alltså såsom en fest för sommaren, som den dagen föds på nytt. När himmelens ljus och markens gröda firar sin seger i naturen, föds också livsglädjens i människornas bröst. Särskilt här i Norden, med dess ljusa sommarnätter känna människorna den kanske allra största samhörigheten med naturen. Det är därför som det här, kanske i högre grad än någon annan stans, sommaren firas så som den gör och midsommaren blir årets stora, glada folkfest.

Och denna sommar, liksom otaliga somrar som gått, skall denna fest firas. Med dans och lek, med sång och musik, med lövsmäckade förstukvistar och högresta majstänger. Återigen skall dansen gå kring majad stång och dansmelodierna ska tona från dansbanor logar och bryggor. Den svenska sommaren skall firas natten igenom. Melodier ska ljuda över fjärdar och sjöar, över åkrar och ängar. Starka armar läggas åter kring flickornas midjor. Kanske kavaljeren har uniform på sig denna gång och

kanske kommer han inte från arbetet på åkern utan i stället från "Någonstans". Men dansen går likadant i år som alla år förut. Och helt säkert marscheras det långa, men ändå så korta vägar, två och två, liksom i Karlfeldts visa.

Kanske smyger sig också denna midsommarnatt flickan tyst och varligt över tuvorna för att söka de nio blommorna att ha under kudden. Hon är likadan som under hundratals midsommarnätter, även om hon nu är långbyxklädd eller om "swingkjolen" lustigt fladdrar kring brunbrända knän. Kanske är hon en liten självsäker ung kvinna med 175 kronor i månaden och swingmusikens rytm i blodet, men hon är i alla fall samma unga kvinna i vars hår midsommarnattens dagg glittrat under århundraden. Hon är en liten kvinna som har sin fantasi och sitt barnasinne i behåll — hur praktisk hon än är annars. Och det är ju midsommarnatt! Med de nio blomstren under huvudkudden skall hon drömma om sin tillkommande. Kommer han sedan smygande, med lika tysta steg som flickan nyss, och posterar utanför hennes fönster, så hör det nästan till bilden att midsommardagens första solstrålar, som just titta fram mellan trädens kronor, ett ögonblick glittra till i metallsiffrornas guld på en 39:ans uniform.

Ty det är midsommar, nådens år 1943

Carpe.

Midsommarfest på 1500-talet.
(Efter samtida träsnitt)

Striden mellan sommargreven och vintergreven.

U-båten — krigets hänsynslösa haj

- De första u-båtarna skapades av irländaren John P. Holland och svensken Thorsten Nordenfelt, vilka båda föddes år 1842 och var och en på sitt håll kom att ägna sina liv åt att söka konstruera en "dykbåt" för militärt ändamål.
- U-båtarna ha revolutionerat det moderna kriget. Dessa oceanernas stålhajar utföra hemska gärningar, men man får samtidigt ihågkomma att besättningarna ofta gå ett öde till mötes som i tragik övergår det mesta av vad den nutida sjömannen har att utstå.

Utkiken spanar med aldrig avslappnande uppmärksamhet ut över havet, upp mot sommarhimlen där lätta, duniga moln dra fram. Havet är lugnt och stilla och fartyget skall snart vara i hamn — i neutral hamn. Hemma efter kanske många månaders irrlande från den ena hamnen till den andra i krigförande länder där flyglarm och bombraider hör nästan varje dag till. Fartyget skall snart vara hemma igen, hemma efter veckor och månader som dag och natt varit fyllda av skräck och väntan. I synnerhet väntan.

En mörk natt smög sig fartyget ut ur den sista hamnen, gled ut mellan sönderbombade magasinbyggnader och lyckades nästla sig ut genom minspärrarnas lurande faror. Kanske har utkiken haft ett och annat fatryg inom synhåll för kikaren, kanske har också flygplan brummat fram högt över fartyget, men intet av det som fartygets besättning fruktat, har hänt. Fartyget gled allt längre bort från krigets och dödens länder. Bara några timmar till och man kan andas ut igen, hemma i sommarfagra trakter där man inte behöver tänka mer på krig och nöd än man själv vill.

Kanske är utkikens tankar redan före honom hemma där solen glittrar i insjön och grönskan lyser i slutningarna och dalarna. Kanske tänker han på dem där hemma, hur länge det är sedan han sist såg dem, då han plötsligt stelnar till.

Nej, han har inte sett fel! Det han och alla ombord fruktat händer just nu. Ett litet smalt föremål ett hundratal meter ifrån, på babords sida, fångas i kikarens lins. Ett periskop. En u-båts forskande öga betraktar fartyget. Vad skall hända härnäst?

I detsamma skjuter en vitskummande blyxt ut från u-båten, skjuter fram under vattenytan, rakt mot fartygssidan, där ett neutralt lands färger lysa i solskenet.

— U-båt! Torped! ropar utkiken allt vad lungorna förmå och en del av besättningen kommer upptumlande på däck i samma ögonblick som torpeden når fartygssidan. Explosionen spränger fartyget i två delar, några sekunder därefter är det sjunkande. En minut senare är det bara vrakspillror, vid vilka några sjömän klamra sig fast, som berättar vad som nyss hänt.

U-båtens öga ser på avstånd kallt på vad den åstadkommit, sedan glider den ner på större djup och är borta. Havets hänsynslösa haj går på jakt efter nytt byte.

En ny tragedi har timat. En av dessa otaliga tragedier till sjöss som hör ihop med det totala kriget.

*

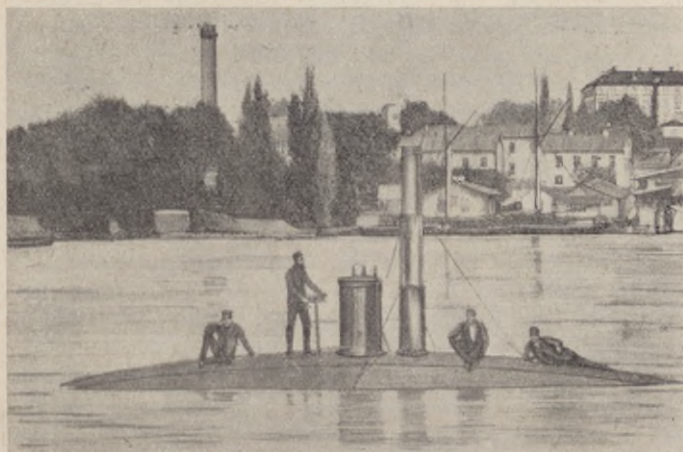
Tänkte sig de första u-båtarnas konstruktörer riktigt in i vad deras uppfinningar kanske en gång skulle kunna åstadkomma? Tänkte sig u-båtens egentlige skapare, irländaren John P. Holland, och den första svenska u-båtens konstruktör, Thorsten Nordenfelt, in i tanken av ett framtida stormaktskrig, där deras "dyk-båtar" möjligen skulle komma att spela en ganska stor roll?

Man har anledning göra sig denna fråga krigsåret 1943. Irländaren Holland och svensken Nordenfelt föddes samma år och båda kom, var och en på sitt håll att i stor utsträckning ägna sina liv åt drömmen att åstadkomma en undervattensbåt som kunde fylla de krav som alla världens militärmyndigheter började hoppas av denna nya stridsbåt, som otaliga uppfinnare runt om i världen ivrigt sysselsatte sin fantasi med på 1870—80-talet. I synnerhet i Amerika voro många konstruktörer sysselsatta med problemet, men när svensken Thorsten Nordenfelt i september 1885 lät den första svenska undervattensbåten dyka upp i Öresund, så hade man ännu ej kommit på någon slutlig lösning av de problem som amerikanska u-båtskonstruktörer långt senare skulle komma att taga upp på nytt — och lösa.

Långt tidigare, innan någon ingenjör börjat drömma om att kunna åstadkomma ett skepp som kunde gå under vattnet, hade flera olika författare låtit sin fantasi spela kring denna tanke. Men verkligheten kom att överträffa fantasin även beträffande "dykbåten". Vad vore väl Jules Vernes "vidunderliga" under-

Nordenfelts första undervattensbåt.

Sommaren 1893 fick befolkningen i Stockholms skärgård se en besynnerlig tingest . . .

vattensbåt i boken "En världsomsegling under haven" vid sidan av en modern u-båt från det nu pågående stormaktskriget?

När Nordenfelts undervattensbåt den 22 september 1885 första gången provades i Öresund så tilldrog den sig också stor uppmärksamhet.

"Ny Illustrerad Tidning" berättar någon månad senare om händelsen och talar bl. a. om att Nordenfelts uppvisning sågs av inte endast sådana som av nyfikenhet dragit sig till platsen. Militära ombud från praktiskt taget alla europeiska sjömakter hade också infunnit sig och ända från Japan och Brasilien hade militärexperter kommit för att åse vad svenskens underliga båt kunde prestera. Dessutom hade en rad kungligheter infunnit sig. Där var konungen och drottningen av Danmark, kejsarinnan av Ryssland, prinsen och prinsessan av Wales, kronprinsen och kronprinsessan av Danmark samt flera prinsar och hertigar från Sverige och Danmark.

Redan på sommaren 1883 hade befolkningen i Stockholms skärgård upprepade gånger sett en mycket besynnerlig tingest som varken såg ut som en båt eller någonting annat. Till slut kom man i alla fall på det klara med att det trots allt var en båt. Men av dess skrov såg man inte annat än däck, vilket "såg ut som en sköldpaddas kullriga rygg". För övrigt såg man inte något annat än en tämligen hög skorsten ur vilken röken bolmade samt framför den en några fot hög cylinder samt en styrratt. Den underliga farkosten försvann emellertid lika snabbt som den dök upp, och skärgårdsbefolkningen glömde den snart. Man hade så mycket annat att inträffa sig för och häpna över i dessa de många nya uppfinningarnas tid.

Det var emellertid Nordenfelts allra första u-båt som provkörts därute i skärgården. Ända sedan 1881 hade han hållit på med sina experiment för att konstruera en undervattensbåt, men först 1885 ansåg sig Nordenfeldt ha åstadkommit en så pass värdefull konstruktion att han kunde företaga en demonstration, det var den som skedde i Öresund. Nordenfeldt hade dessa år för det mesta uppehållit sig i London, där han var sysselsatt med att uppfinna torpeder, kanoner, minor och andra krigsredskap, samtidigt som han experimenterade med sin u-båt.

Nordenfelts mening var att konstruera ett fartyg som efter behag, i vilken riktning som helst och på lämpligt djup kunde framdrivas under vattnet, så att det obemärkt kunde nå målet, d. v. s. det fartyg man ville angripa, och mot detta utslunga en säkert riktad och kraftigt verkande projektil. Men nyfikenheten på vad Nordenfeldt hade för sig var alltför påträngande i London och för den skull blev det ett skeppsbyggeri hemma i Sverige som fick i uppdrag att bygga hans u-båt. Den firma som åtog sig denna uppgift var Aktiebolaget Palmcrant & Comp. i Stockholm och arbetet påbörjades 1881. Första försöken i vatten gjordes som nyss nämnts i skärgården utanför Stockholm sommaren 1883 men dessa försök utföll inte alls till belåtenhet o. den konstruktion som sjösattes 1885 var betydligt annorlunda.

Denna nya undervattensbåt var byggd av stål, "har formen af en cigarr, är 64 eng. fot lång med 12 fots största diameter och ligger i vanliga fall 8 fot djupt, men kan, om han skall göras klar till en färd under vattnet, inom några ögonblick sänkas, så att han kommer att skjuta upp öfver vattenytan endast med sin allra öfversta del. I detta läge sticker han 11 fot djupt. Mitt på öfversta delen befinner sig ett värtligt utskott, som bildas af en ringformig, 1 fot hög kapp, genom vilken man har tillträde till båtens inre. Öppningen tillslutes med ett lock, och i detta sitter en glaskupol, genom vars väggar befälhavaren har fri utsikt, så snart båten ej ligger djupare än att kappen sticker upp öfver vattnet", kunde Ny Illustrerad Tidning berätta för sina läsare efter den historiska provfärden i Öresund.

Men ännu återstod mycket innan undervattensbåten blev det fruktade stridsredskap som u-båtsvapnet av i dag är, kanske inte så mycket för krigsfartygen, som för de fredliga handelsfartygen.

När Nordenfelts u-båt sänktes, så att den var klar för färd under vattnet, så låg den lika fullt delvis ovan vattenytan, och även om den var svår att upptäcka, så var den i alla all inte tillräckligt skyddad. Den drev av en propeller i "cigarrens" bakre ände och denna propeller drevs av en ångmaskin. För att inte röken från ångpannan skulle röja båten så leddes den ut genom två rör, ett på vardera sidan av båten, och ut i vattnet. Men då fartyget sänktes ner under vattenytan, så stannade ångmaskinen, ty ny ånga kunde ej frambragas emedan luft för eldens underhåll ej kunde erhållas. Ångan måste då istället erhållas av överhettat vatten som man magasinerat i en särskild behållare. För att få båten att sjunka ned under vattenytan släpptes vatten in i en behållare, varvid båten, till följd av den ökade vikten, sänktes sig så pass mycket att glaskupolen kom strax över ytan. För att sänka fartyget ytterligare igångsattes ett par vågräta propellrar, vilka voro placerade en på vardera sidan av båten. Men man måste då tillse att eldstaden under ångpannan var hermetiskt tillsluten, så att inte elden skulle stjäla all luft i båtens inre från besättningen. Så länge dessa propellrar voro i rörelse sänktes fartyget, när de stannade så höjdes det sakta till vattenytan igen. Båten styrdes medelst ett i aktern placerat vertikalt roder och i fören var den försedd med ett vågrätt roder som höll båten i vågrät ställning.

Den luftmängd som båten rymde, räckte till för besättningen, vilken bestod av tre man, under en tid av ungefär sex timmar. Ångmaskinens eldstad svarade för värmen inne i båten och för att det inte skulle bli alltför outhärdligt hett för de tre besättningsmännen så hade Nordenfeldt arrangerat en avkylningsanordning medelst cirkulerande kallt vatten.

Båtens hastighet kunde "uppdrivas" till 10 knop, då den låg så högt att kupolen ej behövde tillstängas och eldning således var möjlig. Fullt tillstängd gjorde den en medelhastighet av 8 knop och kunde hålla sig under vattnet ungefär 20 kilometer, sedan måste man upp för att få luft igen. Meningen var att armera farkosten med en av Nordenfeldt konstruerad torped, som skulle komma till användning vid anfall mot större krigsfartyg. Dessutom skulle den förses med en för dynamitpatroner avsedd maskinkanon, som Nordenfeldt ävenså konstruerat. Denna kanon skulle komma till användning om båten blev anfallen innan den "fått upp ångan" så att den kunde fly undan en eventuell anfallare.

Försöken i Öresund utföll inte riktigt så som militärexperterna hade hoppats och många av dem återvände till sina respektive länder ganska tvivlande på u-båtens användbarhet som krigsmaskin. Thorsten Nordenfeldt avled först år 1920, varför han under förra världskriget fick se vilken snabb utveckling u-båtarna hunnit göra, sedan hans första experiment. Och han fick också se att u-båten inte blev riktigt så oövervinnelig som han kanske en gång trodde. Sjunkbomber och andra uppfinningar vars uppgift är att förstöra u-båtar har konstruerats. Han fick också flerfaldiga gånger se vad den nya tidens u-båtar kunde åstadkomma för skadegörelse. Vad han tänkte och kände vid underrättelserna om hur fredliga svenska fartyg torpederades av lömskt smygande u-båtar är obekant. Möjligt är emellertid att han då fick anledning att tillsammans med "den moderna undervattensbåtens fader", J. P. Holland, reflektera över frågan om *alla* nya uppfinningar verkligen voro av godo. Förmodligen skulle mänskligheten inte ha varit nämnvärt olyckligare denna uppfinning förutan.

Sven Rud.

Josef Kjellgren:

MILITÄRLASARETT

Detta var alltså Teneriffa.

Markus Samuelsson satt på trappan till det stora vita huset. Längst till vänster, djupt ner mellan kullarna, kunde man gott och väl se en bred remsa av hamninloppet. Och där vid pirlhuvudet låg *S. S. Smaragden*. Hon kändes genast igen på den löjligt smala skorstenen. Snart skulle gossarna ombord börja hem ankarkättingen. — Samuelsson ville gärna sitta på trappan och se när skutan svängde stäven mot hamninloppet och långsamt började kräla till sjöss igen.

Då och då steg en flygmaskin upp nerifrån havsaerodromen. Piloten gjorde några kullerbyttor i luften. Det skedde liksom på lek. Därefter rätade han med säkerhet och vana upp planet. Han ville bara pröva motorerna och stabiliteten. Den silverglänsande maskinen tog till slut en bestämd kurs och försvann efterhand rakt in i den soldränkta havshorizonten.

Två marockaner i smutsigt linne stod mitt på gårdsplanen och tuggade på nånting. De kastade stolt på huvudena och såg sig omkring med spefulla blickar. De stoppade hela handfullor med nötter i munnen. Tuggade ivrigt och spottade föraktfullt ut skalen.

I trädet alldeles intill satt en märklig fågel. Huvudet var rött som en eldgnista och runt ögonen hade den breda, svarta ringar. — Och långt borta i allén närmade sig två män, stödjande en tredje. En av dem hade ränsel på ryggen, som om han kom direkt från fronten och ännu inte hade hunnit snöra av sig sin packning. Men det var väl ändå inte sant? Det var ju över hundra mil till närmaste krig!

Samuelsson vaknade långsamt.

Det var i ett stort rektangulärt rum, där säng trängdes intill säng.

Långt borta var det några som sjöng. — En kör av kvinnoröster, som klingade segerrikt och jublande.

Samuelsson lyssnade. Det här var ofattbart. Han hade ju betalt ett halvt paket god amerikansk tobak för att få sätta sig en stund på trappan utanför sjukhuset och se när pojkarna ombord på *Sirius* tog upp ankarna i klysen och stack i väg till sjöss. Han hade suttit ganska fint där i trappan och haft en bra utsikt. Men nu kände han sig illamående. Det smakade bläck och järn i munnen. Och det var han van vid ända sedan den dag han av en brottsjö sopades in under ankarsteplet.

Plötsligt rände en stråle av eld genom hans hjärna:

— *Jag ligger ju på lasarettet!*

Och *Sirius* hade naturligtvis gått vidare på sin resa mot norr!

Samuelsson försökte resa sig upp. Det var fullstoppat med folk runtomkring honom. Och längst nere vid dörren stod en skara kvinnor och sjöng. Det var nunnor och sjuksystrar i fotsida förkläden och vita huvuddukar. De hade tagit till sin uppgift att varje morgon, innan de började sitt arbete, sjunga några sånger till den nya dagens lov och pris. Alla männen, i bandage och bindor, låg stilla, med sina ansikten vända mot dörren. De lyssnade andlöst. Systrarnas silverklara röster förintade den gångna nattens obeskrivliga plåga. Den ljusa jublande sången var morgonen själv, som steg upp mitt ibland de sårade och lemlästade. Kanske den nya dagen skulle innebära budskap om hemliga under och oanad helbrägdelse.

Dagen började med systrarnas sång. Redan syntes den lilla sergeanten i dörren. Han hade en väldig bunt tidningar under

högra armen. Den improviserade kvinnokören skingrades som en flock ivriga och skygga fåglar. Tusen sysslor väntade. Alla fönster slogs upp på vid gavel. Luft och ljus strömmade in i breda floder. Sergeanten, som gick med tidningarna, var en bredbyggd och kraftig karl med bläcksvart hår. Han generade sig för ingenting. Han hade cigaretten nonchalant hängande i mun-gipan på samma sätt som de överarbetade och hetsade läkarna. Han var bonde från Tharis. När han ropade ut tidningarna lät det som om han klivit fram bakom plögen och hojt åt sina oxar därhemma i djupaste hjärtat av Andalusien:

— La Vanguardia! Voz de Espagna! Espagnol de Información!

Samuelsson försökte räkna sängarna. Han kom till trettiosex stycken. Men det stora rummet var avdelat med skärmar och draperier. Han kunde inte se vad som fanns därbakom. Hela salen framför honom var i oavbruten rörelse. Sjukvårdare, sjuksystrar och patienter gick ständigt ut och in. De som låg medvetlösa jämrade sig högljutt och genomträngande. Läkarna stod och opererade vid sängarna. Svetten rann över deras ansikten. De gick från patient till patient med de vita rockarna nedstänkta av blod. — Solen steg högt upp på himlen. Flugorna surrade slött mot de igenbommade fönstren. Vatten och bröd delades ut. Ny mat lades upp i de odiskade matskålarna som stod vid varje säng. Man åt köttet och de hårda bönorna med fingrarna och strök av flottet mot filtarna. En gäll bitter röst skrek längst nere vid dörren. I den sängen låg det en korporal som varit med om att erövra en landsortsstad för några veckor sedan; flera vårdare skyndade till för att förhindra den sanslöse att vräka sig ner i golvet.

Två marockaner stod och vevade runt på en fläkt. Det var deras sätt att försöka sätta luften i cirkulation. En tredje marockan gick fram och tillbaka med en hink och handspruta och sprutade ut ett desinfektionsmedel som luktade sött och kväljande.

Klockan var redan över tolv då en av de många kirurgerna änteligen kom fram till Samuelsson. Hettan var fruktansvärd. De hade alla många arbetstimmar bakom sig. När läkaren, en pojke i samma ålder som Samuelsson, knappast över tjugu år, skulle tända sin cigarett, darrade hans händer av överansträngning. Sjömannen lade bort papperet och pennan som han sysslade med. Läkaren drog några djupa bloss på sin cigarett, granskade Samuelsson noga och klämde över hans bröstorg med smidiga fingrar. Till syster sa han, — Ge ett par injektioner här. Inget evipan! Tag bort filter, lakan och kuddar. Vi opererar i sängen. Lägg ut en vaxduk över madrassen. Ställ upp en skärm. Han ska ligga på höger sida. Bind fast händerna ovanför huvudet!

Den hårda rösten nere vid dörren pep som en tågvissla:

— Huiii! Huiii!

Samuelsson följde med nyfikna blickar alla förberedelser som företogs runt omkring honom, medan nerverna långsamt domnade bort under injektionernas påverkan. En klocka nånstant slog ett enda tungt och hårt slag. En röst utifrån salen förkunnade högtidligt: — Håll käften överallt! Nu börjar radioutsändningen!

Plötslig blev allting i hela världen tyst och stilla. Palmkronorna, som syntes ovanför skärmen utanför fönstret mitt emot, steg rakt upp och föll mjukt åt sidorna som en för alltid stelnad kaskad. Ingenting rörde sig, ingenting andades i den värld som till helt nyss varit bräddad av hysteriskt och krampaktigt famlande liv. Samuelsson gled djupt in i en vågdal där det inte fanns rum för någon tid. Han såg läkaren böja sig ner över honom. Dennes ansikte var mycket blekt under den flera dagar gamla skäggstubben. Metall klirrade sprött mot metall. Nu hade

läkaren dolt den nedre ansiktshalvan bakom en vit mask av bomullsgas. Endast de mörka ögonen iakttog honom forskande. Samuelsson försökte hålla fast blicken i sin egen. Man han förmodade inte. Alla krafter ebbade ut inom honom. Allt vad han såg upplöstes till en luftig grå massa. Genom den väldiga dimman hörde han en lugn och klar stämma höja sig över det brusande tunga sorl när vattenmassorna slår högt upp under en brant klippa. Varje ord nådde honom klart och tydligt som om någon hade slagit med metallstavar på väldiga klockor av malm:

— *Hjältar! Legionärer! Korsridare!*

Allting blev så förunderligt ljusst och lätt omkring honom. Hans bröst befriades från ett oerhört tryck. Han fördes bort av en sommarvind. Han befann sig ute i solen. Marken kändes smekande varm under hans fötter och sanden rann mjuk som silke mellan hans tår. Plötsligt kastade han sig ner vid sidan av vägen. Inte ett grässtrå rörde sig, inte en hundloka var brutten. Den smutsiga kråkindian var ännu inte född som kunde ana att comanchernas stolta hövdingg hade försvunnit och nu försiktigt slingrade sig fram på botten av det sommartorra diket för att erövra ett rättmätigt och stort byte från de föraktade och grymma blekansiktena.

Samuelsson nådde för ett ögonblick upp till medvetandets yta. Rösten på andra sidan skärmen fortsatte med värdighet och lugn:

— *Många hundra år har gått sedan vårt folk fick sig tilldelat en alldeles speciell mission på denna jord!*

Kirurgen lade undan sina instrument. En syster tog av honom det nersölade ansiktsskyddet. En annan räckte fram ett handfat med vatten och karbol. Läkaren tvättade omsorgsfullt händerna innan han vände sig till nästa patient.

Bonden från Tharis, den enbente sergeanten hade återigen kommit i farten med sina tidningar, flera månader gamla. En pojke ropade ivrigt på honom: — Hör du kamrat.

Sergeanten sken upp över hela sitt svarta ansikte:

— Nä men titta på ett sånt lite grynt! Dej har jag sannerligen inte sett förut!

— Har du kanske en snajp för min räkning?

Den tjänstvillige sergeanten kastade genast ifrån sig tidningsbunten. Han tog fram ett tillskrynklad cigarettpapper och skrapade ihop några tobaksfrön ur västfickan:

— Vilken rullning behagas, hård eller lös? Se här: du får slicka ihop den själv!

Rösten nere vid dörren skrek hårt och gällt:

— Kärngen springer sin väg med en gris under kjolarna!

Hela den stora salen surrade av röster och rop. En procession från kyrkan gick långsamt fram mellan sängarna. Prästen stänkte vigvatten framför sig. Korgossarna svängde sina rökelsekar. — Läkaren som opererade för några timmar sedan, kom tillbaka till den unga sjömannens bädd. Han tryckte fingertopparna lätt mot dennes halspulsåder.

— Har han varit vaken, syster?

— Nej, svarade sköterskan utan tvekan.

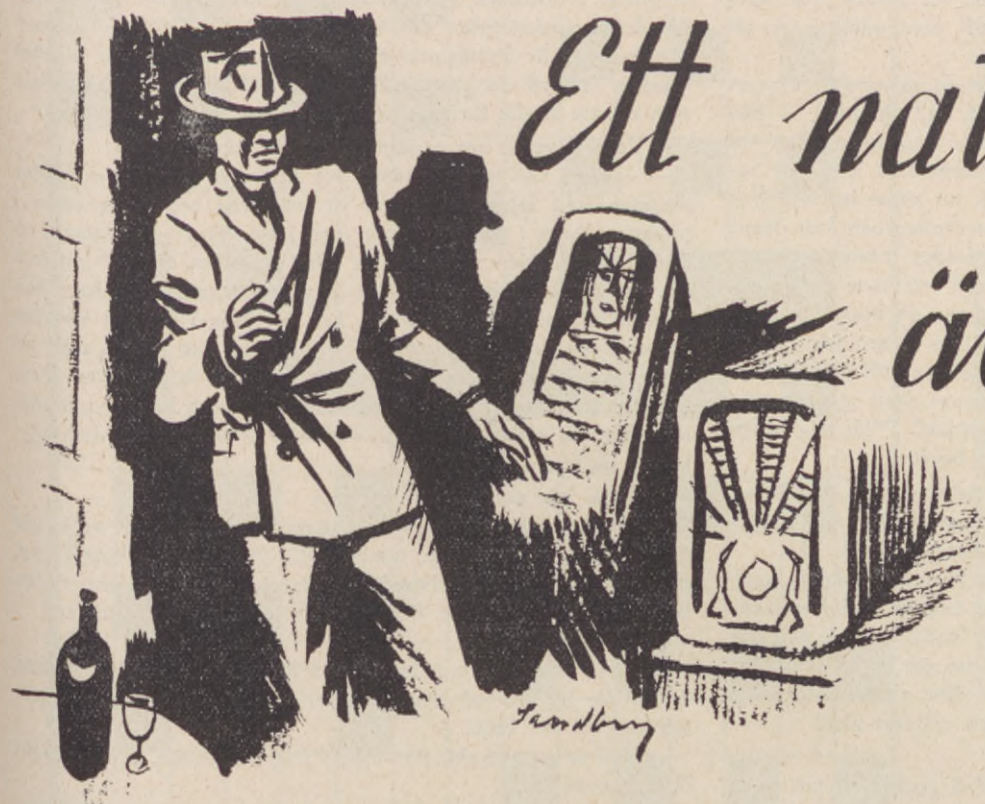
Kirurgen räknade pulsen.

— Injicera en dos kamfer!

Kirurgen gick vidare. Kirurgen och prästen arbetade sida vid sida.

Samuelsson låg med båda händerna uppe på filtarna. Han andades mycket tungt och hårt. Syster kom tillbaka med sprutan. Hon rörde snabbt och nästan skyggt vid underarmen. Den var täckt av ett ljust fjun. Den gula luggen som föll ner i hans fuktiga panna gav honom ett öppet och tillitsfullt drag. På nattduksbordet låg det oavslutade brevet med valhänt formade bok-

(Forts. på sid. 22.)

Ett nattligt äventyr

Det var ett yalelås och gick upp utan minsta knäpp. Lik en grå skugga gled inbrottstjuven in i hallen och lät ficklampan orienterande belysa föremålen. I ett hörn stod en mumie. Konstig smak folk har, tänkte han och kände sig en smula kuslig till mods.

Tyst smög han från rum till rum. Här och där utefter väggarna stodo mumier, vilka kommo honom att dra sig till minnes en historia han läst en gång. Den handlade om en mumie, som fick liv för att hämnas en gammal oförrätt. Eller kanske det var en film. . .

Också ett sätt att samla på gamla lik, tänkte han och öppnade ett skåp. Det innehöll ingenting annat än gamla luntor. Inte ett uns av värde fanns någonstans. Visserligen stod ett kassaskåp i ett hörn, men det beslöt han att gömma till sist. I en garderob hängde en massa kläder och för säkerhets skull gick han igenom fickorna. Enda resultatet blev att han nös några gånger av malpulvret. Han lät kläderna vara, en klok inbrottstjuv bär inte på ett klädbylte genom stan mitt i natten. På sin höjd kunde han ekipera om på stället, men den här kurren som bodde här tycktes vara mer benigt än människa. Dessutom voro kläderna av så gammalmodigt snitt att inte en tjuv med självaktning ville bära dem. Små slag och smala byxben, nej tack, det är ingenting för mig, tänkte han.

Det här såg hopplöst ut. Allt var noga genomletat utom kassaskåpet, men som en tröst i olyckan var det gammalmodigt och lätt att öppna. Han tog fram en borrhur ur sitt verktygsförråd och gick löst på låset.

Var det ett dåligt skämt eller ville man inleda honom i frestelse, manntro? I ensamt majestät tronade en konjaksflaska i kassaskåpet. Inte ett dyft annat. Nåja, alltid en ljuspunkt i bedrövelsen.

Han stred en stund med sitt bättre jag, ty han hade dyrt och heligt lovat sig själv att aldrig smaka starkt under arbetet. Det hade en gång kostat honom två år. Men nu var frestelsen stor och stark och han bara en svag människa. En enda klunk kunde väl inte göra så mycket. Var det förresten inte en vänlig försyn som tyckt, att han behövde en liten uppmuntran efter allt besvär. Han tvekade, men tvekan gjorde frestelsen ännu större. Och så lossade han på korken och tog en klunk. Sedan ännu ett par klunkar till.

Det var honom omöjligt att låta bli och innehållet i flaskan sjönk betydligt. Han kom i en salig gungning och tyckte det var lustigt att leva. Livet hade sina ljusglimtar.

Nästan dold bakom ett draperi fanns en dörr. Han ställde ifrån sig flaskan och gick dit, öppnade dörren försiktigt och klev in. En fin tobaksrök nådde hans näsborrar och i samma ögonblick blev det bländande ljust. Allt kom så överrumplande att han inte förmådde tänka klart. Det var ett laboratorium han hamnat i.

— Var så god och sitt.

Rösten var artig men också befallande. Han vände sig om och blev varse en man klädd i nattrock stå vid dörren och avstänga allt återtåg. Mannen gjorde en artig gest åt en länstol.

Omtöcknad av konjaken och förbluffad av den oväntade situationen lydde han utan vidare. Mannen i nattrocken var slättrakad och till ytterlighet mager. Hela hans utseende gav intryck av svaghet, men blicken var skarpt genomträngande och betvingande samtidigt som den var välvillig. Inbrottstjuven kände sig som förlamad och hade stor lust att somna från alltsammans. Han hade så när slumrat till men väcktes av att nattrocksmannen talade:

— Jag väntade er, min herre! Hoppas ni mår väl? För en stund sedan hörde jag er nysa. Förkyld, va? Snuva . . . hö-snuva? Om man får snuva sommardag är den envis. Det vet jag av erfarenhet. Låt mig se . . . sommaren 1897 hade jag hö-snuva. Eller kanske det var 1896. Nej, nu sitter jag och ljuger . . . 1898 var det. 1896 var jag i Australien och året därpå i Egypten. Då hade jag inte snuva, således måste det varit 1898. Det året befann jag mig i Stockholm och hade då en besvärlig hö-snuva. Vad tiden går! Ja, det var en besvärlig sommar. Jag hoppas uppriktigt att er snuva inte är kronisk, ty i så fall beklagar jag er uppriktigt. Men från det ena till det andra . . . jag sa nyss att jag väntade er. Vår samvaro skall inte bli tråkig. Ni ser trött ut, vill ni ha ett glas konjak? Tillåt mig bjuda er ett stärkande glas. Ett ögonblick, min herre . . .

Mannen i nattrocken kilade ut. Inbrottstjuven var för slö att resa sig och kunde med möda hålla sig upprätt. Mannen i nattrocken var strax tillbaka med glas och konjaksflaska.

— Jag ser att min herre redan smakat på min utmärkta konjak. Jag hoppas att ni inte hade mycket besvär med kassaskåpet, av missag råkade jag låsa det i går kväll. Var så god och ta er ännu ett glas och ursäkta att jag inte gör er sällskap. Jag dricker nämligen aldrig när jag arbetar. Mitt arbete fordrar en absolut klar hjärna. Men drick ni, drick och var glad!

— Nej tack, stammade tjuven.

— Inte! Ja, jag vill inte tubba er. Vad tycker ni om mina mumier, praktexemplar, inte sant? Jag vill inviga er i en liten hemlighet. Det är ingen risk . . . ni ska ändå själv bli en mumie. Mumier missbrukar aldrig förtroenden, tyst som en mumie . . . ha, ha, ha. Eller kanske torr som en mumie, man brukar visst säga även det. Tyst och torr som en mumie. Det stämmer.

Han satt tyst en stund och liksom nynnade för sig själv en stund. Men så med ens blev han livlig, fäktade med armarna som om han slagit takten till musik och tycktes aldeles glömt bort sin gäst. Det varade inte så länge, ty rätt som det var lutade han sig fram mot tjuven och viskade förtroligt:

— Skulle ni kunna tro att mina mumier är hemmagjorda? Nej, ni skulle inte tro det. Ingen tror det, alla mina ärade kolleger tror att de är minst fem tusen år gamla. Mumierna förstås . . . inte mina kollegor, ha, ha, ha. Jo, jag har gjort mumierna själv. Jag ställer en flaska konjak i kassaskåpet, någon kommer och hittar den . . . och så blir han mumie. Ni, min herre, kommer att bli ett praktexemplar.

Inbrottstjuven tänkte resa sig men blev hejdad av nattrocksmannen.

— Ni önskar ju bli en mumie? sade han inställsamt.

— Joo, det här alltid varit min önskan, sade tjuven, som tyckte det var bäst att hålla med en dåre.

— Ni är den första som önskat det, min herre. Jag är djupt rörd över att finna någon, som har förståelse för min konst. Alla har vägrat att bli mumier. Har ni hört något galnare . . . inte vilja bli mumie!

— Nej, jag har aldrig hört något mer galet, sade tjuven och hackade tänder.

— Kanske det intresserar er hur en mumie blir till.

— Jo, det skulle vara mycket intressant.

— Ni har en beundransvärd vetgirighet, som det vore stor skada att inte tillfredsställa. Jag har alltid hyst beundran för vetgiriga människor. Nå, hör då på. Balsameringskonsten stod i äldre tider mycket högt, men till en viss grad har jag frångått det gamla tillvägagångssättet. Mina uppfinningar på området är betydligt förenklade. Förr fyllde man huvudskålen med asfalt bland annat, jag fyller den med sågspån, ty förutom balsameringskonsten är vedsågning min stora passion. Det blir mycket sågspån och på det sättet får jag användning för detta avfall, som annars skulle förfaras till ingen nytta. Bra uträknat, va?

— Jodå, mycket bra uträknat, svarade tjuven.

— Javisst! Låt oss gå vidare och fatta oss kort. Man befriar kroppen från alla vätskor, tar ut inälvorna och lägger dem i palmvin. Detta i sin tur lägger man i ett skrin och kastar i en flod. I gamla tider var detta ett offer till solen. Nu vet jag inte om min herre håller så noga på de där ceremonierna, någon betydelse för mumiens hållbarhet har det inte. I ert fall kan jag säkert slopa dem. Inte sant? Därefter fyller jag magen med en blandning av myrra, aloe, kanel, kassia och asfalt. Eller ännu bättre med sågspån. Egentligen skulle det vara bärnsten tillika, men mina tillgångar tillåter inte sådana extravaganser. Jag hoppas ni förlåter det?

— Jodå, mig gör det inte ett jota.

— Mycket sympatiskt av er. Sedan jag noga torkat er kropp förgyller jag ert ansikte, händer och fötter. Äkta förgyllning, det kan jag garantera. Därefter lindar jag er i bindlar . . . nära två kilometer går det åt. Extra prima linnebindlar . . . fint va?

— Jodå, så fint så . . .

— Ni är mycket sympatisk och därför ska ni få en pärlstickad dräkt. Ja, jag vill gå ännu längre, ni ska få en skarabé som prydnad på ert bröst.

— Vad är en skarabé för något? frågade tjuven, som började få litet mod.

— En skarabé . . . käre vän, er vetgirighet är rörande. Det är emellertid en helig tordyvel. I det här fallet är den förstas av glas.

— Av glas? Kan jag inte få en levande skarabé? invände tjuven.

— Men min gode man, något sådant kan jag inte åstadkomma just nu. Brukligast är ju de av glas. Till och med mycket förnäma lik får nöja sig med en konstgjord skarabé. Ni ska inte vara orimlig, sade nattrocksmannen förebrående.

— Jag fordrar absolut en riktig skarabé.

Nattrocksmannen såg bedrövad ut.

— Försök att sätta er in i min situation nu, sade han med darrande stämma. En riktig skarabé fordrar en lång och dyrbar resa att anskaffa. Det var dumt av mig att nämna något om skarabén. Var lite rimlig i edra fordringar. Inte visste jag att ni var så nogräknad av er. Tänk på den äkta förgyllningen och de två kilometer långa linnebindlarna . . . och den pärlstickade dräkten.

— Jag vill ha en riktig skarabé, annars blir jag ingen mumie, sade tjuven bestämt och reste sig ur länstolen. Jag har aldrig hört talas om värre skoj . . . en skarabé av glas. Vilket fuskl!

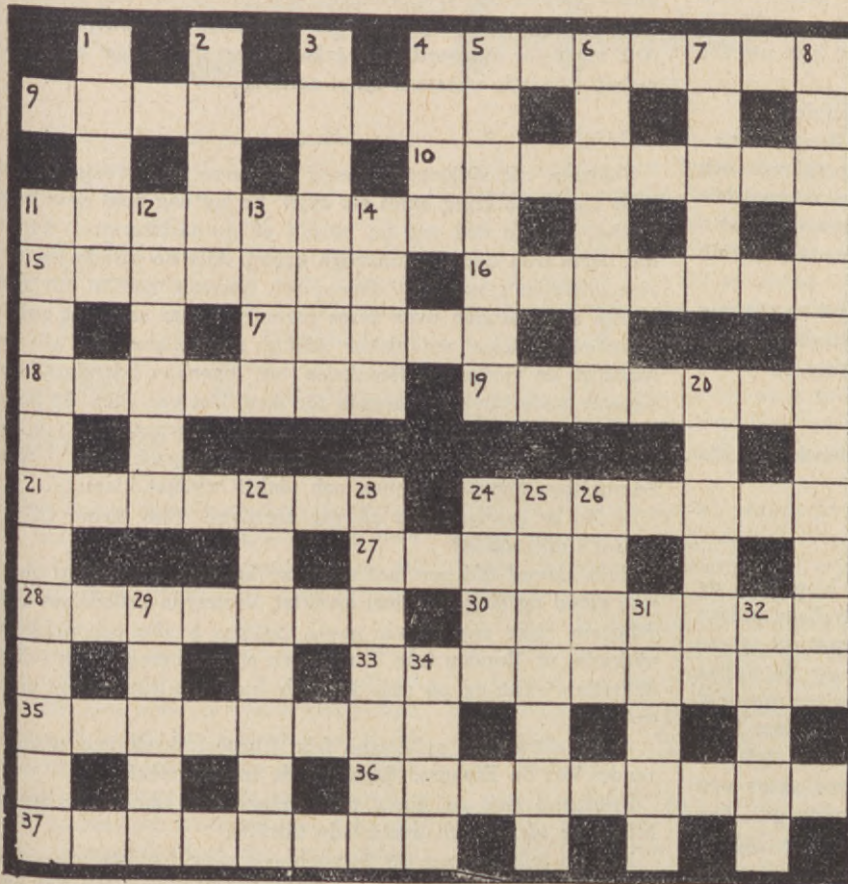
Nattrocksmannen brast ut i gråt. Först grät han tyst, men så övergick gråten till nödrop. Inbrottstjuven var så förbluffad att han inte kom sig för att fly. En dörr öppnades och in trädde en sjuksköterska. Utan att ta notis om tjuven, sade hon kort och befallande till mannen i nattrocken:

— Gå genast in och lägg er!

Då smet tjuven sin väg, men långt ner i trappan hörde han hur nattrocksmannen skrek:

— Syster! syster! han ville ha en riktig skarabé . . .

KORSORD NR 6

VÄGRÄTA ORD.

4. Lutande planet. (8)
9. "Die Juden und die Polen, die soll der Teufel holen!" (9)
10. Under den högste. (8)
11. Kan i ett slag föröda all markens gröda. (9)
15. Sahara är klotets största. (7)
16. När hembiträdet "fatar penan". (7)
17. Ett namn på lama. (5)
18. Ömsesidig förståelse. (7)
19. På film ha vi sett en bengalisk. (7)
21. Ett majestät på tillväxt. (7)
24. Gift kvinna i herr Örnés tjänst. (7)
27. Lloyd Georges sätt att se. (5)
28. Svart republik. (7)
30. Användes aldrig oblandad. (7)
33. Inte restaurang för tidningsmän, utan något från charkuteriaffären. (9)
35. Vilt i stånd. (8)
36. Är den som är för kort i rocken. (9)
37. "Den förste nakne i vårt land." (8)
(Grönköpings Veckoblad)

LODRÄTA ORD.

1. I polartrakterna använd båt. (5)
2. "Det sköna är evigt. Med — håg vi fiska dess guldsand ur tidens våg." (5) (Tegnér.)

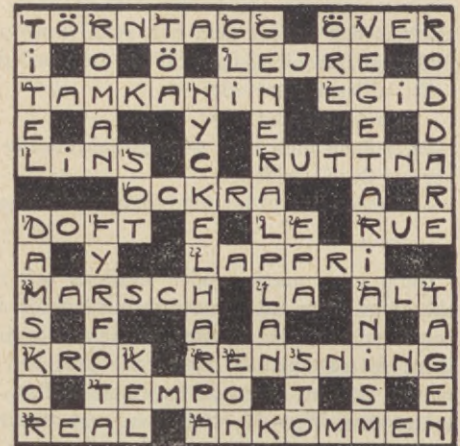
3. Är dibarn som får hålla på att skrika. (7)
4. Finskt begrepp. (4)
5. Kärlekens vapen. (7)
6. Mer exploaterad kan man väl inte bli. (7)
7. Dagens modesak. (5)
8. Torde vara världens minsta arbetsplats. (12)
11. Det är något helt annat än "skeppen som glida i tidlös fred på glatta, gudomliga sund". (12)
12. Göring. (6)
13. Skall man samvetets bud. (4)
14. En av våra starkaste baser. (4)
20. Trevligare av en skämtare än av en fiende. (6)
22. Ses ofta sänkas i Strömmens djup. (7)
23. Det är ju inte obilligt. (7)
24. Norska. (4)
25. Berlin under bombardemang och är kaffebönan i säcken. (7)
26. Sidentyg. (4)
29. Bra gjort, Svensson! (5)
31. Gör den som faller av. (5)
32. Ord som gör värre ännu värre. (5)
34. Talar man inte vid ett års ålder. (4)

LÖSNINGAR

till korsord nr 6 skola vara oss tillhanda senast den 15 juli. Två pris utdelas på resp. 10 och 5 kr. Lösning i augustinumret.

På förekommen anledning påpekas att varje tävlingskuvert får innehålla endast en lösning liksom att varje tävlingsdeltagare givetvis inte äger rätt att insända mer än ett tävlingskuvert. *Glöm ej att märka kuvertet "Korsord nr 6".*

LÖSNING TILL KORSORD N:R 4.

Pristagare: Första pris, 10 kr., tillföll kand. C. G. Hultén, Sjö-Gunnarsbo Sanatorium, Åsunden och andra pris, 5 kr., Sixten Wiktorin, Upplandsgatan 51, Stockholm.

Jukon hjälper!

Jukon särsalva håller vad den lovar. Den är ett effektivt medel mot hämmorroider, klåda, ansvallningar och ömma fötter. Mot frost och köld är Jukon utmärkt.

AKTIEBOLAGET JUKON Göteborg

Militärlasarettet (Forts. fr. sid. 18.)

stäver som han lagt ifrån sig när läkaren första gången kom fram till honom. Då sköterskan böjde sig ner för att hastigt stöta in sprutspetsen, tänkte hon en tanke som låg helt utanför hennes yrke:

— Kanske det är till en flicka mycket långt härifrån!

Mörkret strömmade i en bred våg genom alla fönster. Återigen gick prästen genom salen i spetsen för korsbärare och korgossar. Allt blev skrämmande tyst vart efter processjonen långsamt skred fram. Vid en av sängarna stod redan ett bord med fläckfri linneduk, krucifix och brinnande ljus. Där knäfölld prästen under bön och utdelade det heliga brödet.

Strax därpå avlägsnade sig männen från kyrkan. Ljusn släcktes och bordet med den rena linneduken flyttades undan. Skärmen framför sängen fälldes ihop och sängen bars ut.

En stillsam röst sade:

— Se på månen!

Ja, månen gick högt över palmkronorna och kastade sitt silverljus över världen.

— Det är fint väder för bombplanen i natt!

Gång efter annan under kvällens och nattens lopp kom en sköterska fram till Samuelssons säng för att kontrollera pulsen och ibland injicera kamfer. — Genast började hjärtat att arbeta mera förtröstansfullt. Helt nyss dök han ner i ett bottenlöst vatten. Och nu simmade han med kraftiga armrörelser upp mot vattenytan. Men då stötte han mot tusentals lyktor som kom närmare i svindlande hastighet. De lyste som solen. Och det heta flammande ljuset förbrände ögonen. Pupillerna skars upp av ljuset. Och ljuset ingöts i ögonen som brinnande gift. Det tycktes inte finnas någon barmhärtighet. Ljuset omgav honom från alla håll och borrhade sig långsamt in i huvudet och uppfyllde det med dånet av väldiga trummor. Hans huvud växte och växte oupphörligt. Det var ett glasklart klot man kunde lyfta bort från axlarna och lägga framför sig. — Men ibland var ljuset det ljus som fanns i danshallar och längs med nöjesgatorna i hamnstäderna. Ölet smakade beskt och surt. Han skulle nog ha dansat med flickan som satt och läppjade på innehållet i sitt glas. Men han vågade inte. Ty han var ute med bloss och ljustrade ål. Han smög sig försiktigt fram utmed den svarta insjöstranden. Månen, mörkret, de dunkelt glimmande ljusterljusen. Nej, det var en lanterna! Klart och tydligt ljus om styrbord! Han sprang upp och klämtade i vaktklockan för att varsko befälet på bryggan. En sjö slog plötsligt upp över bogen. Det var en väldig vit vinge som oanat och snabbt växte upp ur natten och det ogenomträngliga mörkret. I ett ögonblick hängde brottsjön över hans huvud. I nästa sekund störtade den samman över honom och av den framrusande vattenmassan slängdes han handlöst in under ankarspelet.

Han stod på trampolinen, spände musklerna i ansatsen och slungades med en väldig kraft ut i luften. Han gjorde sina tre volter. Ingenting klickade. När han återigen kämpade sig upp mot vattenytan hörde han på oändligt avstånd en jublande melodi klinga sig till mötes. Men genom sången trängde ljudet av styrmannens visselpipa. Någon klapprade i väg akterut. Timmermannen stod uppe i kappen och skrek åt dagmännen: — Hitåt gubbar! Sex glas har gått!

Sex glas! Den loggade sträckan måste ögonblickligen rapporteras. Matrosen som stod vid rodret skulle avlösas. Sjömannen kämpade för att komma upp ur brunnen till bryggan. Han såg styrmannens fötter ovanför sitt eget huvud, men han kunde inte äntra lejdaren. Det hade också blivit svår tjocka nu på mor-

gonen. Han visste att topplanteran brann, men det var omöjligt att se den. Sjön hade också blivit mycket grövre. Gamle Sirius slängde och slog från den ena kanten till den andra. En kättingslänga for skrapande över ståldurken i midskeppsgången. Allt upplöstes långsamt i ett grått töcken där endast en hemlig melodi klingade nånstans djupt nerifrån.

I dörren till sjukrummet stod systrarna och sjöng. Cirkeln hade slutits omkring ännu ett dygn. En ny dag med dess kamp mellan liv och död tog sin början på militärlasarettet, hundra mil borta från det obarmhärtiga kriget. Alla de sårade låg med sina ansikten vända mot dörren och lyssnade andlöst till syst-rarnas sång. Huden över deras pannor glänste som det gulvita elfenbenet. Dessa människor kände sannerligen till allt om mörkret, de visste vad försakelse var, ingen av lidandets hemligheter hade blivit förborgade för dem. Det var även därför de lyssnade så intensivt till kvinnokörens morgonhymn — den klingade så sprött och avlägset som en skeppsklocka i storm. Samuelsson öppnade ögonen och tänkte mycket klart:

— Nu är gamla Sirius på väg norröver! Vem törnar till vid rodret i mitt ställe?

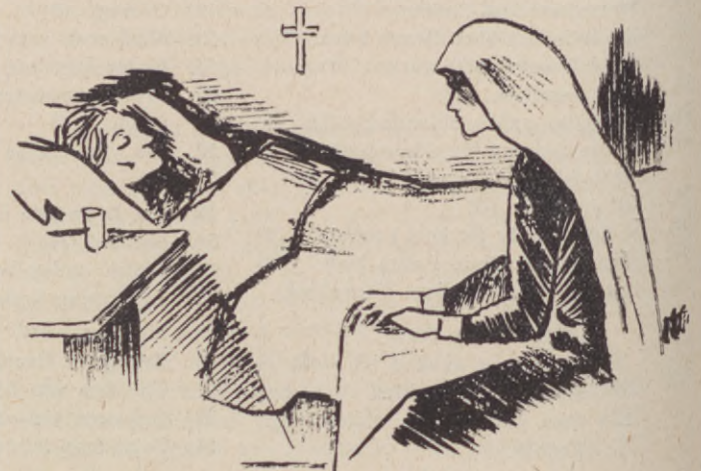
Hans huvud föll ner mot sidan av kudden. Ett fuktigt skimmer spred sig långsamt över ansiktet. Systrarna slutade sin sång. Fönstren slogs upp på vid gavel. Nattens kvalm och unkenhet vädrades ut. Bonden från Tharis, den enbente sergeanten svängde redan omkring på sina kryckor med tidningsbunten under armen.

— De allra sista nyheterna från fronten, skrek han triumferande. *Voz de Espagna! Espagnol de Información!*

Systrarna gick sin första rond genom den stora salen för att hjälpa de sårade och lemlästade tillrätta.

När de hunno fram till Samuelssons säng, hejdade de sig ett ögonblick. Men sedan lade de utan brådska upp lakonet över hans ansikte. Mellan hjältar och generaler hade den okände sjömannen fått dö. Sköterskorna gjorde korsets tecken och fingrade på sina radband. En av dem ringde några korta signaler. En marockan i olivgröna militärbyxor som hängde i påsar ner till knölna, kom in med rotborste och en hink desinfektionsmedel. — Ett par sjukvårdare lyfte upp sängen och bar ut den.

Redan dånade flygmotorerna nere vid havsaerodromen. Solbrända, atletiskt byggda piloter kysste sina flickor innan de beslutsamt knäppte igen läderjackorna och steg in i de ännu icke nerskjutna flygmaskinerna.

G och ANNAT

I en huvudstadstidning undrar "en ängslig mamma", om det kan vara nyttigt för barnens hälsa att köpa begagnade skor åt dem. "Vem vet", skriver mamman: "vilka sjukdomar gamla skor

Det kallas vidskepelse

kunna vara impregnerade med, kanske både tuberkulos och annat".

För att inte tala om skoskav, liktor, nageltrång och fotsvett!

Ännu ha vi inte hört talas om någon, som fått tuberkulos av gamla skor, men det betyder mindre. Huvudsaken är att bacillskräcken frodas och trivs och utbreder sig.

Däremot lär man kunna få tbc. av s. k. svartabörskött (d. v. s. okontrollerat k. fläsk och kött, som lär kunna köpas utan kuponger) enligt vad statens institut för folkhälsan meddelar. Detta att observera för ängsliga mammor och andra spekulanter på tbc- och trikinsmittade svin och andra matnyttiga djur. Här torde bacillskräcken ha en viss uppgift att fylla!

✱

I St. Tidn. skriver sign. "Medicus" som svar till "Lekman":

"Ni undrar, vilken uppgift en kotknackare har inom hälsovården. Det har jag också undrat. Rätt nyligen kom en patient med ryggradstuberkulos till en kollega i Stockholm. Det var ett försummat fall med omfattande förstörelse i kotorna och svåra smärtor. Hade hon direkt sökt läkare för sin "ischias", hade sjukdomen kunnat hejdas i tid. Nu blev det "leg. chiropractorn N. N.", som med fjärrskådarblick såg, att en kota kommit på kant och som bände i den tuberkulöst försvagade vävnaden, till dess kotorna ordentligt mosats sönder. Efter en hänvisning till nyttan av att äta kålhuvuden och företa långa promenader fick den staccars sjuklingen gå. Ett par tior kostade besöket. Kotknackaren måste ju också leva. Han måste ersättas för att han i välvist nit mot mänskligheten lämnat sin anställning som gårdskarl på ett mellansvenskt lasarett för att genomgå en månads utbildning per korrespondens i kotknackeri för att därefter etablera sig som domare över hälsa och sjukdom, som över liv och död."

Vi äro synnerligen toleranta i detta land. Kotknackare, kvacksalvare, kloka gubbar och gummor få fritt och obehindrat utöva sina konster. Och kunder fattas inte. Särskilt tycks vissa damer hysa en obegränsad tillit till mystiska undergörare — faktum är att dessas klientel är övervägande kvinnligt. Vad det nu kan bero på. Troligen är det samma damer, som bli ett lätt byte för skumma sol- och värmän, vilka de sedan vid fängelseporten möta med omfamningar, kyssar och violer.

Så länge tillgången på sådana kvinnor är så god, som den tycks vara f. n. behöves fjärrskådare, kotknackare och utövare av kvacksalveri i kärlek och andlig och lekamlig läkedom ej sakna kunder. Det finns bara en möjlighet att få slut på historier av den sorgliga art, som här ovan berättats: Förbjud kvacksalveriet! Inte bara delvis, som nu är fallet, utan helt och hållet.

✱

Damen i läkarens berättelse hade ordinerats äta kålhuvuden. Detta är typiskt för den sortens undergörare (med herr Are Waerland i spetsen), vilka hava Rå-kosten till sin Gud.

I tidningen "Frisksport" har en "orienterare" berättat att han på sex veckor blivit fri från tbc. — "tack vare näringsreformen." Mannen ifråga sjuknade med tecken på lungsäcksinflammation på vintern 1940—41, utgjutning i lungsäcken konstaterades midsommar 1941 men hösten 1941 var han så förbättrad, att han fick börja arbeta igen. Sommaren 1942 konstaterades emellertid, att sjukdomen utbredd sig till lungan, så att han hade en 2-kronestor kavern i vänstra lungan. Hösten 1942 visade lungröntgen förändringar på båda lungorna. Mellan den 20 oktober och 2 december behandlades han med råkost, örtte, kall avrivning och hudborstning. Vid röntgenfotografering den 2 december skall så en betydlig förbättring ha observerats. Påstår tidningen "Frisksport".

Dr. Gustaf Myhrman har med anledning av denna berättelse om helbrägdagörelse genom morötter och hudborstning i samma tidning sagt några kloka ord, som äro värda att återges. Dr. Myhrman skriver:

"Det är med beklämning, som en läkare, som följer frisksportrörelsen med sympati,

SAXAT

● Vår svenska lagstiftning har ännu mycket långt kvar innan den bringat lagen i samklang med rättsmedvetandet: det är dock något för rättfärdighetskänslan sårande i att cellull-Schmidt, misstänkt för att ha skoajat staten på miljoner, ska befinna sig på fri fot, medan en flickstackare, misstänkt för att ha undanhållit en tia, vettskrämd ska dömas till Långholmen för s. k. "fattigvårdsbedrägeri".

*

● Det är galet att lagarna i så stor utsträckning som sker, ska dikteras av paragrafkarlar, vilkas kontakt med människor varit ringa, som aldrig vetat vad det vill säga att stå utan medel till livets legitima behov, och som kanske ofta inte ens haft egna barn. Lagskrivarna i riksdag och departement har aldrig möjlighet att förutse hur skiftesrikt livet kan gestaltas — där ska dock alltid föreligga en chans för domaren att vid tillämpningen använda sig, inte bara av paragraferna, utan också av det sunda förnuftet och det normalt reagerande hjärtat.

(Dr Carl Björkman, i V.-J.)

*

● Tänk om man inte hade potatisen! Betänker man att den kan ätas som läckerhet med smör när den är späd, att den stöder hela vårt hushåll när den är fullmogen och mustig? Betänker man att den finns i allt? Att man kan skiva den och lägga den på smörgås, göra potatisbullar av den och potatissoppa och mos och plättar. Tänker man på att den fött otaliga barnungar bara med lite, lite sovel till? Nej — oansenlig och obetydlig är den. Och dock — hur skulle det gå om vi saknade den? Bortsett från att den också går att dricka — vad betyder den inte för folknärningen?

Eld. D. N.

ti, ta'r del av artikeln "Den största segern" som handlar om "orienteraren, som på 6 veckor blivit fri från tbc — tack vare näringsreformen" Inte därför att inte varje läkare, som vill vara värd namnet, skul-

le glädja sig åt att hr Ö. blivit frisk, som han uppges ha blivit, och inte heller därför att läkarna skulle gå och känna någon skrämmande avund över att en sjukdom, som läkekonsten brottats med i århundraden, nu skulle hastigt och lustigt ha besegrats genom lekmäns åtgärder, utan därför att Gunwalls artikel på ett så slarvigt och ansvarslöst sätt behandlar ett allvarligt problem.

Låt oss antaga, att tillståndet verkligen visade en förbättring. Det låter visserligen för fackmannen en smula tveklaktigt att döma av den litet svävande beskrivningen av röntgenfyndet, men låt oss ändå tro det bästa! Berättigar nu denna iakttagna förbättring till några larmande segerrapporter och tal om revolution i sanatorie-Sverige o. s. v.?

Känner inte artikelförfattaren till, att lungtuberkulosen i åtskilliga fall utan någon som helst behandling kan visa förbättringsperioder eller t. o. m. helt läkas? Tror han, att lungtuberkulosen aldrig kunde läkas före den tid då kvävgasbehandlingen infördes eller då sanatorierna byggdes? Har han aldrig hört talas om kroppens egna försvarskrafter, om de vita blodkropparna och om mäktiga ämnen i kroppens vätskor? Tror han inte att också vi läkare många gånger i vårt tuberkulosarbete få uppleva framgångar, som ibland kunna te sig nästan som underverk: den sjuke blir på kort tid feberfri, hans upphostning avtar, kavernerna, sårhålorna i lungan, skrumpna ihop, kroppsvikten ökar, de bleka kinderna få färg o. s. v.? Vi kunna få se sådana saker hända efter utförda behandlingar, en vilokur, en kvävgasbehandling, en "avbränning" eller annan operation el. dyl. men stundom även utan att vi gjort något, bara varit beundrande åskådare till kroppens mäktiga försvarsstrid mot sjukdomen.

Men vi ha alltför mycket respekt för sjukdomen för att tro, att segern alltid är så lätt vunnin. Vad skulle man säga om en general, som om hans trupper på någon enda liten del av fronten lyckades avancera några kilometer, genast lät utfärda en segerkommuniké om "den största segern", som förmenades skola revolutionera krigföringen och för alltid besegra den fruktade fienden? Man skulle betrakta honom som en pratmakare.

Den skada Gunwall kan åstadkomma genom sin kritiklöshet är att han kan förleda lungsjuka att vända ryggen åt de hjälpmiddel, som långvarig, tålmodig vetenskaplig erfarenhet och dugande samhällsliga organisatörer byggt upp till de sjukas hjälp. Det är sant att dessa

hjälpmedel äro svaga jämförda med den fruktansvärda kraft som folkfienden tuberkulosen kan utveckla, men de äro inte att förakta.

Märk väl, vad jag här sagt innebär intet omdöme om hälsokost och örtteer, kalla avrivningar och hudborstningar, vars värde visserligen förefaller mig ytterst tveklaktigt men eventuellt får visas av fortsatt erfarenhet. Vad jag anmärker på är ansvarslösheten att göra reklam — den har t. o. m. utnyttjats i butikernas skyltfönster — för en behandlingsmetod, sedan man observerat ett enda sjukdomsfall, som redan pågått i årtal men förbättrats under några veckor.

När man som läkare sett litet av det bottenlösa lidande, som just lättsinnet och försumligheten kan åstadkomma fråga om tuberkulosen, då kan man inte tåga.

— — —
Vi instämna. Det behövs mycken och kraftig propaganda mot den form av "upplysning", som serveras av ansvarslösa morots- och hudborstningsfantaster.

Juan.

Den tankspridda strutsen

— Enok blir mer och mer tankspridd för varje dag som går... Nu har han stått med huvudet i den där gropen i flera timmar. Han tror att det är natt och nu väntar han att det ska bli dag igen...

Tryckfelsnisse och ombrytarnisse

är som bekant två trevliga pojkar som ofta ser till att spalternas innehåll inte blir alltför torrt och tråkigt, även om det kan hända att utslagen av deras humor stundom blir något malplacerad. Pressens tidning har roat sig med att samla några praktexemplar på nissarnas lekfullhet: I Sk. D. kunde man nyligen läsa nedanstående förbluffande uppgifter.

"Efter granskning av 1942 års räkenskaper för vägunderhållet inom Luggude vägdistrikt tillstyrker vägingenjörskontoret att statsbidrag beviljas på en underhållskostnad av 612,672 kr. Häri ingår förvaltningskostnader med 23,742 kr., barnmorskeunderhåll 391,173 kr. och intervavghållning med 197,757 kr."

Om man byter ut "barnmorskeunderhåll" mot "barmarksunderhåll", blir det strax litet annorlunda.

I Bohuslänningen fanns en gång följande annons:

Folkpartiets avd. i Kville:
2 st. herrcyklar, 1 presenning
håller möte å Gröna Lid, Fjällbacka, kl. 3.30 e. m. Medlemmarna böra mangrant infinna sig.

I en dalatidning hette det i ett religiöst mötesreferat:

"mötet blev synnerligen givande.

Redan innan dansen började slogs man för fullt". Den sista meningen hörde naturligtvis till ett rättgångsreferat...

I en gävletidning kunde man läsa "Blodprovet utvisade 1,5 promille,

en vinkelhake, en bågfil och en fogsvans". Sedan man läst detta, måste man nästan tro att den berusade var en snickare — men det var en direktör...

"Man beslöt inköpa en avelstjur och till ersättare valdes hrr K. J. Pettersson, David Ljung och K. A. Andersson".

Härtill skulle jag aldeles ur egen fatatur, skriver sign. Soloman i S. D., kunna berätta om det förfärliga missöde som en gång drabbade den högst sedsamma — minst sagt — damtidning, som jag en gång i världen redigerade. Där hette det i en novell att "han böjde sig ned och tryckte en kyss på hennes blonda låår". Det kom upprörda protester från chockerade läsarinor, som inte insett att det kunde ha varit fråga om ett blont hår.

— Jag skulle gärna vilja prova kjolen i fönstret.

— Vill inte damen hellre göra det i provrummet?

Schackspalten

Red. av E. Lundin.

ETT UTOMORDENTLIGT KOMBINATIONSPARTI

ha vi plockat fram från äldre samlingar, nämligen det med första skönhetspris belönade partiet vid schackkongressen i München år 1911.

Dr Hartlaub	Dr Benary
1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	e7—e6
3. Sg1—f3	c7—c5
4. e2—e3	Sb8—c6
5. Sb1—c3	Sg8—f6
6. a2—a3	Lf8—d6
7. d4×c5	Ld6×c5
8. b2—b4	Lc5—d6
9. Lc1—b2	0—0
10. Dd1—c2	

Inleder en intressant variant kallad "Hartlaubs angrepp".

10. — — d5×c4

För att efter 11. L×c4 få ett gott spel med Se5.

11. Sf3—g5!
Hotar plötsligt Sd5 jämte L×f6.

11. — — g7—g6

11. —, h6 hade besvarats med 12. h4!

12. 0—0—0! Dd8—e7

Härefter följer nu en serie förbluffande offervändningar.

13. Td1×d6! h7—h6

På 13.—, D×d6 är 14. Sc3—e4 avgörande: S×e4. 15. S×e4, Dd8. 16. Lf6, Dc7.

17. h4, e5. 18. h5., Lf5. 19. h×g, f×g. 20. L×c4†, Tf7. 21. Sg5, L×c2. 22. T×h7.

14. h2—h4! h6×g5

15. h4×g5 Sf6—h5

16. Th1×h5 g6×h5

17. Sc3—d5!! e6×d5

I denna ställning förklarade vit matt i tre drag:

18. Td6—g6† f7×g6

19. Dc2×g6† De7—g7

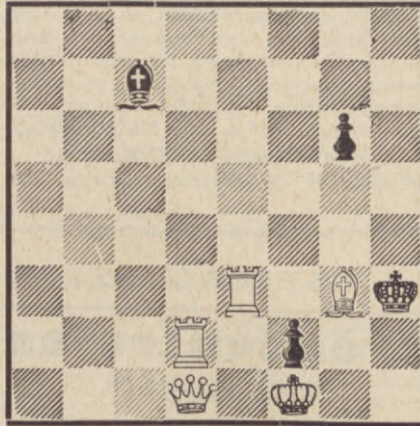
20. Dg6×g7 matt.

En ännu elegantare mattvariant vore: 18. Dc2—h7†, Kg8×h7. 19. Td6—h6†, Kh7—g8. 20. Th6—h8 matt.

Ett sällsynt vackert parti!

PROBLEM N:R 80.

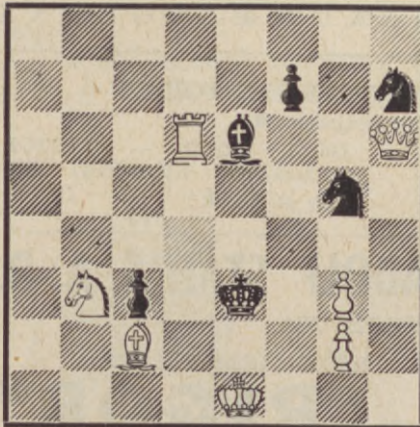
Av E. Ferber.

Matt i två drag.

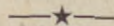
PROBLEM N:R 81.

Av F. v. Wardener.

Matt i två drag.

Lösningar. Problem nr 78: 1. Kb8. Problem nr 79: 1. f8S, e5 el. g5. 2. Dd3†. 1. —, Kg3. 2. Df2† o. s. v.

Lille John har fått gå med pappan på en barnföreställning på teatern. Han följer scenens händelser med blossande kinder. Men då den elake trollkarlen plötsligt sjunker ner genom en lucka i golvet, utbrister han högt:

— Pappa, pappa, blev han torpederad?

Det var före det stora namnändrings-raseriet. Under den tid indelningsverket med sina patriarkaliska seder och bruk florerade, anmälde en gammal soldat en dag för sin kompanichef att han önskade byta namn.

— Vad vill du heta då? sporde kaptenen.

— Jo, jag hade tänkt kalla mig Appelqvist.

— Det är alldeles för långt, du får kalla dig Storm i stället.

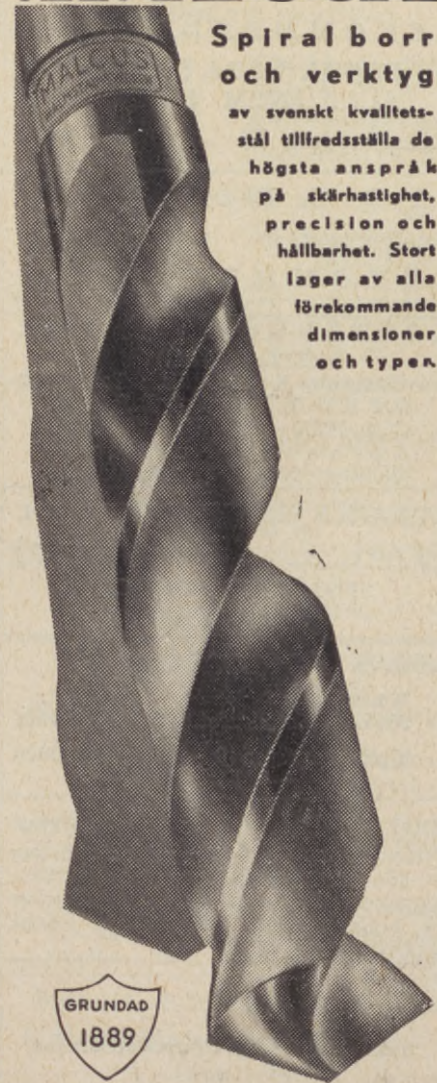
När den nyblivne huvudmannen för åkten Storm gick hem från sin kompanichef muttrade han missnöjd för sig själv:

— Di har väl för fasen inte bråare än att di hinner säja Appelqvist!

MALCUS

Spiralborr och verktyg

av svenskt kvalitetsstål tillfredsställa de högsta anspråk på skärhastighet, precision och hållbarhet. Stort lager av alla förekommande dimensioner och typer.

GRUNDAD
1889

A.-B. MALCUS HOLMQUIST - HALMSTAD

**BORÅS OCH SÖDRA
ÄLVSBOGGS LÄN**

AXEL HEDLUNDS Måleriaffär
Engelbrektsg. 7 — BORÅS
Telefon 132 42

Infordra kostnadsförslag!

Borås

Fabriksnederlag

**DEN SVENSKA HANDLAREKÄRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA**

RÖR- & -SANITET, Kinna
Tel. 104 05 **Klaesson & Son** Tel. 104 05
Utför nyanläggningar, omläggningar,
reparationer och undersökningar för
vatten, ventilation och sanitet.
Anbud lämnas kostnadsfritt på begäran.
Säljer all modernaste materiel inom
branschen.

NYNÄS-BAGERIETS BRÖD

REKOMMENDERAS

PRÖVA VÅRA SMÅKAKOR
ALLT INOM BRANSCHEN

Västgötagatan 25 — Telef. 139 90

F:A D. G. RUDHOLM & C:O

Smålandsgat. 4 Tel. 112 28

REKOMMENDERAS

KASTENHOW MATSALAR

(EDLA DAAG)

Österlånggatan 8 . **BORÅS** . Tel. 133 62
REKOMMENDERAS
GOD MAT BILLIGA PRISER
Abonnenter mottagas
Måltider även för avhämtning.

RYDAHLS MANUFAKTUR A.-B.

Rydal Bomullsspinneri

SPEC.: EFFEKTGARNER

Tel.: Kinna 4311

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till

Järn- o. Metallskrot samt Textilavfall

Kräkeredsvägen 6 — Telefon 156 20

— BORÅS —

Axel Högberg — Rörläggarfirma

Utför: Värme- och Sanitetsanläggningar
av alla slag. Ång-, Kok- och Tvättan-
läggningar. Program och kostnadsförslag
på begäran. Tel. bost. 121 54, förråd
Magasinsgatan 131 32.

GYNNA ANNONSÖRERNA

DEGERFORS

NI ÄR ALLTID VÄLKOMMEN

— till —

Nya Konditoriet

(Inneh. FRIDA HALLDIN)
Degerfors

ENKÖPING

Reparera Edra motorfordon hos oss!

Med erfarna och pålitliga montörer
åta vi oss reparationer av alla slags
bilar, traktorer, motorcyklar och båt-
motorer. Smidesarbeten för motorfordon,
svetsningsarbeten, omslipning av cylin-
derlopp, lagring och laddning av batterier
m. m. **Gengas, kol o. ved. Bärningsvagn.**
AUTOCENTRALEN, ENKÖPING.
Tel. 636, 637. Verkmästarens bostad 336.

ESKILSTUNA

Brödcentralen

— Fristadstorget 6 —

REKOMMENDERAS

Norra Hembageriet

Storgatan 6

REKOMMENDERAS

WIENERKONDIORIET

Köpmangatan 66

GOTT BRÖD — TARTOR,
BAKELSER, SMÅBRÖD ETC.
Gör ett besök!

ADOLF STÅHLS A.-B.

ESKILSTUNA

STRYKJÄRNSSTÄLLET

“RIGOR“

Strykjärnsstället "RIGOR" n:o 1
gamla mod.

Strykjärnsstället "RIGOR" n:o 2
nya mod.

Konsumrestaurangen

Konsumkondis

Konsumkaféet

KONSUM

Eskilstuna

ESKILSTUNA

RAKKNIVAR
och **RAKHVYLAR**

A/B C. V. Heljestrand
ESKILSTUNA Etabl. 1803
Tel. 620 Slipn. utföres.

Köp den handgjorda borsten

som garanterar största hållfasthet och
längsta slitstyrka. Vid behov av **Special-
borstar** vänd Eder med förtroende till oss.
WENUS & GRANLUND
BORSTBINDERI — ESKILSTUNA
Telefon 353 Infordra offert

**Tag en promenad till DJURGÅRDEN!
och besök**

RESTAURANG PILKROG

Servering av **GOTT KAFFE.**
Musik dagligen under sommarsäsongen
Telefon 20 60 Eskilstuna

GOLVBELÄGGNING

Parkett - Mattor
Maskinslipning
Renovering, boning
T. TORKESSON
Rydbergsg. 3 Eskilstuna Tel. 42 12

A.-B. LUNDIN & LINDBERG

METALLVARUFABRIK

Eskilstuna Telefon 13 64
Husgerädsvaror i koppar och aluminium.
Presentartiklar i tenn.

**MARTIN NORDVALLS
PLÅTSLAGERI**

Bergsgatan 4. Tel. 24 35 Ankn. Bost.
UTFÖR ALLT SOM TILLHÖR YRKET!
Reelt utförande! Humana priser!

Göteborgsmagasinet

ESKILSTUNA

Kungsgatan 6 Telefon 969
REKOMMENDERAS

HANSSON & SVENSSON

— Byggnadsfirma —
Svengrensg. 4, Eskilstuna. Tel. 21 15
Alla slags ny- och ombyggnadsarbe-
ten samt reparationer utföras.
INFORDRA KOSTNADSFÖRSLAG.

BETALD ANNONSPLATS

FALUN

Åkeri & Lastbilscentralen

i Falun sammanslagna åkerier
REKOMMENDERAS
Tel. 30 41, 30 42, 30 43, 30 44

GÄLLIVARE

Alfa Danielssons
MODE- & PÅLSVARUAFFÄR
Stor sortering i Pälsar och Skinnvaror.
Kappor, Hattar, Klänningar.
ALLTID NYHETER. Telefon 110

ALLT BRÖD

från limpan till tårtan, köpes
fördelaktigast från

Anna Eklunds Hembageri
Telefon 157

Order till landsbygden expedieras noggrant

Omnibuslinjen GÄLLIVARE—JUNOSUANDO

Bekväma bussar. - Hållplats vid
Handl. Moosberg. Inlämning av
gods in på gården kl. 2—3 e. m.
Telefon 420.

GÄLLIVARE BUSSAKTIEBOLAG

O. H. LUNDKVISTS

Charkuterifabriks

välsmakande och kvalitativt förnämliga
produkter rekommenderas

GÄLLIVARE Telefon 135

GÄVLE

Lilla Hotellet St. Esplanadg. 15
REKOMMENDERAS

K. E. KLING, Mek. Verkstad
5:te Tvärgatan 1 Tel. 2421, 54 62 **GÄVLE**
Svarvning - Fräsning - Slipning - Fixtur-
er - Experimentarbeten.

Detaljer till Flygplan.

GEFLE METALLGJUTERI

Sven G. Dahlqvist
Sikviksgatan 2 **GEFLE** Telefon 44 99
Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
gningar, i styckevikter upp till 600 kg. —
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

A.-B. NORRLANDSRÖR

Värme-, Vatten-, Avlopps- och
Sanitetsanläggningar
GÄVLE

Telefoner: 24 82 — 40 95

ALLA

bil- o. motorreparationer

SÖDERLUND & LINDSTRÖM
GÄVLE Tel. 73 20, växel.

HALMSTAD

BETALD ANNONSPLATS

— Vad ser jag! Sitter doktorn och lö-
ser korsord?

— Bara för att döda tiden.

— Vad säger ni? Har ni inga patienter,
då?

Ur Söndagsnisse-Strix.

— Den här sortens fönster tvättar man
bäst inifrån.

— Inte om man har sådana ben som jag.

— — —

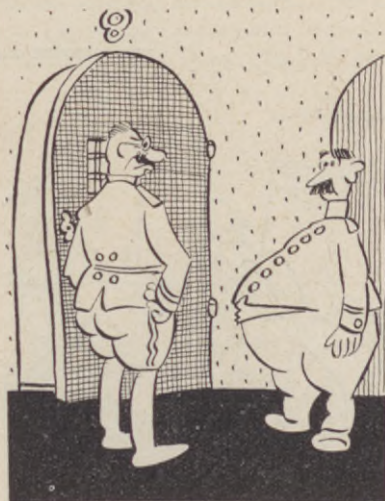
— Så söt och rar er lille gosse ser ut.

— Kom hit Albin. Vad har du nu hittat
på.

— — —

Busen Runda Soffan, som vunnit 100
kronor på lotteri, vråker sig belåten i
sången:

— Då bäst jag ligger. För går jag opp,
så blir dä inget gjort ändå.

— Jaså, fången på "åtten" har lyckats
smita iväg. Lät ni inte spärra bakdör-
rarna?

— Jo, alla, men jag tror han undkom
genom stora porten.

HALMSTAD

FOTOGRAF-F:A W. WIDELUND

Storgat. 33 Tel. 627 HALMSTAD
— REKOMMENDERAS —

HUDIKSVALL

Hudiksvalls Rörledningsaffär
Tel. 655 E. BERGLUND Tel. 556
Värme- & Sanitetsanläggningar.
Lager av rör och rördelar, pannor, radi-
atorer, sanitetsporlin samt armatur

HÄLSINGBORG

VIGGO A.-B. — Tel. 127 01
Tlgr. Viggo, Hälsingborg

Konsulterande i sjukvårdsbranschen.
Tillhandahåller kompletta utrustningar
för sjukhus och privatläkare

Zoégas

ZOÉGA & SON

KAFFEROSTERI

Drottningg. 30—36

Tel. Namnanrop:

Zoégas kaffe

eller 204 70

kaffetillsats

HÄRNÖSAND

DAMER!

Låt Salong Femina sköta Edert hår.

Yrkesskicklig personal.

Borgar för välgjort arbete.

Storgatan 14.

JÖNKÖPING

JUNE - MUNKTELL
MARINMOTOR
för fiske-, frakt- o. passagerarefartyg.
AKTIEBOLAGET
JÖNKÖPINGS MOTORFABRIK
Jönköping. Telegr.-adr.: Motor
Telefoner: 197, 897

LUNDBERGS PLÅTSLAGERI
E. LUNDBERG

Smedjegatan 20 **JÖNKÖPING**
Vid behov av alla slags plåtslageri-
arbeten, även rostfria, ring 609

Industri- & Handels-Aktiebolaget
OSCAR LJUNGBERGH
JÖNKÖPING

Nyttighetsartiklar för lantbruk och hem.

JÖNKÖPING

Byggmästare

ERIK JÖNSSON

Norgårdsplan 2 Tel. 24 00

Utför:

NYBYGGNADER, REPARATIONER

BAGERIET IDUN

Tel. 557 JÖNKÖPING

REKOMMENDERAS

— Leverantör till armén —

ERICSSONS KONDITORI

Smedjegatan 8 - Tel. 21 36

Torggatan 5 - Tel. 24 44

Rekommenderas för gott kaffe
och gott bröd. - Beställningar av tårter
och efterrätter mottagas

ADÉLE ALMQUISTS EFTR.

KAPP- & PÅLSVARUAFFÄR

Ö. Storgatan 13 Tel. 74

REKOMMENDERAS

**A. J. BJÖRKS
HANDELSTRÄDGÅRD**

(Inneh. ERVIN BJÖRK)

Jönköping. Tel. 12 38

Årstidens snittblommor och krukväxter

**J. A. EKBERG, Smidesverkstad
JÖNKÖPING** Tel. 149

Utför:

Byggnads-, Ornamentsmidn, Järn-
konstruktioner, Svetsning och Repa-
rationsarbeten m. m.

BETALD ANNONSPLATS

KALIX

TANDLÄKARE

Gunnar Holmberg

Tel. KALIX 2 33

KALMAR

HELLA-VELOCIPEDEN för år 1941
med såväl rostfritt stål som förkromad,
är en velociped, som alla kan lita på,
stark, elegant och lättgående. — Gummi-
ringar och delar finnas alltid på lager.

Även beg. herr- och damcyklar.

Fagergren & Johanssons Eftr.

Kungsg. 10. KALMAR. Tel. 343

Allt för bilen

hos

RYDBERGS

Tel. 357, 16 34.

Kalmar Nya Bilverkstad.

— Du får tio öre lille Harry, om tant
får en puss...

— Jag brukar få 25 öre då jag tar ri-
cinolja!

Biologilektorn X. var en av de första
som i Sverige opererades för blindtarms-
inflammation. Intresserad som han var av
biologiska fenomen bad han läkaren att
få den bortopererade blindtarmen med sig
hem i en liten burk med sprit. När lektor
X. utskrevs från sjukhuset, avhämtades
han av sin gamle vän lektorn i klassiska
språk Y. Följande samtal utspann sig un-
der hemfärden mellan de båda lärda her-
rarna.

X.: — Vet du vad det nu är för skillnad
mellan dig och mig?

Y.: — Nej, det vet jag inte.

X.: Jo, du har din blindtarm i buken
men jag har min i burken.

Y.: — Ja visst, du har ju varit borta
och fått dig ett r(ärr)!

— En öken är en plats där så gott som
all växtlighet är utplånad. Kan du säga
mig exempel på en öken?

— Magisterns huvud...

KALMAR

Tapetserare C. B. Rundblom

Stoppning av alla slags möbler, in-
läggning av mattor samt gardin-
arbeten. Tel. 15 00. Tegnérsg. 4, Kalmar

HUSHÅLLSSKOLAN ANITA

1:sta klass matsalar.

Inneh.: FRU N. LUNDÉN

Palladium, Kalmar. Tel. 625.

STRANDGÅRDEN STORA RÖR
(sommarpensionat) (Öland, tel. 25)

KAPPAFFÄREN D R O T T

Larmtorget 7

Specialaffär i Kappor, Ulstrar, Dräkter.
Alltid senaste nyheter till billigast möj-
liga priser.

BILDESLAGRET

(G. W. LUDVIGSSON)

N. Stadsgränsen. Tel. 26 75, 11 87, 10 64
KALMAR

Försäljer alla slag av begagn. bildelar,
såsom chassi till billastvagnar, motorer
m. m. Utrangerade bilar köpas

BERGDAHLS TRYCKERI

KALMAR. TEL. 15 86

Rekommenderas

A. CENELL, CYKELAFFÄR

Unionsgatan 11 Tel. 25 85

Försäljer ledande cykelmärken, såsom

HERMES — VEGA — REX m. fl.

Utför alla slags cykelreparationer
omsorgsfullt och till facila priser.

DAMER!

När Ni vill överraska med en present,
giv då något personligt — välj något i
vårt rikt sorterade lager av vackra hand-
arbeten.

Kalmar Nya Tapiseriaffär

Kaggensg. 9 Jenny Löfberg. Tel. 13 74

MJÖLKBAREN

S:a Långgat. 22 — Tel. 762

Frukost, Lunch och Middag. Varma
rätter serveras hela dagen - Kaffe
The o, Choklad - Trädgårdsservering

BIL

-OLJOR

-TOPPAR

-BÄRGNINGAR

-GARAGERINGAR

-DÄCK och SLANGAR

-REPARATIONER

BENSINSTATION.

A.-B. SIFVERT & FORNÄNDER

S. Vägen 30, Kalmar. Tel.: 7, 215, 15 15

RING UPP oss eller gör oss ett besök,
då Ni är köpare av FRÖ eller UTSÄ-
DESSPANNMÅL.

Vi erbjuda Eder fullständig sortering av
utsädesvaror i förstklassiga kvaliteter och
till konkurrenskraftiga priser.

Aktiebolaget Kalmar Frökontor

(Landets äldsta och länets enda special-
affär i utsädesbranschen)

Tel. 175. Tel. 405.

KALMAR

**ELNA SJÖGRENS
DAMFRISERING**

SÖDRA LÅNGGATATN 26

REKOMMENDERAS!

Det är icke likgiltigt var Ni köper Edra
HATTAR, MÖSSOR och PÅLSVAROR.

Hos **PALMQVIST'S**

finner Ni det bästa urvalet, den
största valutan. Beredning, Färg-
ning, Montering. Uppköper skinn.

S:a Långgatan 13-15, Kalmar. Tel. 361

NYA KONDITORIET

Södra vägen 10 Tel. 22 37

REKOMMENDERAS

Förstklassiga konditori-varor. Be-

ställningar av Tårtor etc. mottagas.

SERVERING AV GOTT KAFFE.

TURISTBAREN

S. Långgatan 25 Telefon 28 89

Serverar hela dagen välagad mat, även
halva middagar. Gott kaffe med hembak-
kat bröd. Månadsabonnenter mot billig
taxa.

BETALD ANNONSPLOTS

KARLSKRONA

GÖR INGET VAL AV EKIPERING

FÖRRÄN NI TAGIT DEL AV

ÖRNENS

alltid rikliga och gedigna sortiment.
Landsbrogat. 25 - Karlskrona - Tel. 15 22

BATH & ANDERSSON

JÄRN- & MASKINAFFÄR

KARLSKRONA Telefon 2 88

Lager av byggnadsmaterial och alla
slags grövre och finare järnvaror

Behöver Ni korsett, vänd Eder då till

FORTUNA KORSETTFABRIKATION

Vi tillverkar allt i korsettbranschen efter

mått i olika kvaliteter och prislägen.

Tillbehör säljas även i minut och engros.

Telefon: Lyckeby 200.

Postadress: Karlskrona Box 22.

MODESALONGEN

LEJA

Ronnebygat. 46 - Karlskrona - Tel. 6 13

REKOMMENDERAS!

Individuell smak! Billiga priser!

Hon: — Å, vad jag älskar dig, Putte!

Han: — Vad . . . ? Putte ? ?

Hon: — Kors då — är det inte onsdag
i dag?

Lamm med råbock till far.

Två får tillhörande två lantbrukare i
ett par intill varandra liggande gårdar på
Jylland har i vår nedkommit med två
lamm vartdera. Man tyckte emellertid
att lammen hade en något ovanlig kropps-
byggnad, och en närmare undersökning
tycks ge vid handen att lammen har en
råbock till pappa. De är mycket fina och
slanka till sin byggnad, har smäckra ben
och ögon som starkt påminner om rå-
djurens. Kroppen är beklädd med hår i
stället för med ull, och på pannan där rå-
djuret har taggar har lammen röda fläck-
kar. — Fåren har i vinter gått i det fria.

— Herr Andersson ser ju riktigt kry
ut idag.

KARLSKOGA

**Karlskoga
Mek. Verkstad**

H. PERSSON Tel. Verkst. 305 25

Järnkonstruktioner

Balkongräck - Trappräck

Elektrisk svetsning Infordra offert

KIRUNA

V. AHLSTUNDS MALERIAFFÄR

Hantverkaregat. 32 Tel. 8 46

REKOMMENDERAS

UTFÖR ALLT I BRANSCHEN

**BROR JOHANSSONS
ELEKTRISKA - Rikst. 293.**

Utför alla inom yrket förekommande ar-
beten, såväl ljus som kraft. Ständigt lager
av förstklassig material i ledningar,
strömbrytare och kontakter, kokapparater,
strykjärn och dammsugare.
Vid större anläggningar infordra offert.

**ALLTID FÄRSKA BAKVERK
CONDITORI BRÄNDA TOMTEN
(PAUL LAVÉN)**

Tel. 109 Tel. 109

TÅRTOR — EFTERRÄTTER

**A.-B. EDVIN MARTINSSONS
JÄRNAFFÄR**

Telefon 4 KIRUNA

STOR SORTERING, LÅGSTA PRISER.

— SPORTARTIKLAR! —

KARL KÄLLÉNS

FÄRG- & KEM.-TEKN. AFFÄR

Tel. 598 KIRUNA Tel. 598

Färger - Fernissor - Tapeter

Tekniska och Sjukvårdsartiklar

Njut av biografkvällarna! Se goda pro-
gram med bra ljudeffekter i moderna,
trivsamma salonger. Gå på

**RÖDA KVARN och
Folkets Hus-Biografen**

Våra biografteatrar garantera säsongens
förstklassigaste filmprodukter.

CAFÉ ROYAL

REKOMMENDERAS

Gott kaffe med bröd från eget ba-
geri. Choklad och te samt smör-
gåsar. Beställningar mottagas
tacksamt. Tel. 575

GYNNA ANNONSÖRERNA

KRISTIANSTAD

BETALD ANNONSPLATS

KRISTINEHAMN**CAFÉ ROYAL**Tegelslagaregat. 32 - Kristinehamn
Telefon 330

REKOMMENDERAS

KRYLBO**Brunnsborrningar**i berg och jord utföras med moderna
brunnsborrningsmaskiner av vana
borrhare. Infordra kostnadsförslag.**ÅSLUNDS RÖRFIRMA**
KRYLBO. Tel. 11 15.**KUNGSBACKA****HJELMFORS GARNER**

REKOMMENDERAS

Kemisk tvätt och färgning emottages
Telefon 126.**LANDSKRONA****VID KÖP AV MÖBLER**vänd Eder med förtroende
till
MÖBELHUSET
St. Norregatan 76.
LANDSKRONA**LIDKÖPING****KARLSSON & ARTIG**, Glasmästeraffär
Tel. 149 LIDKÖPING Tel. 149
Fönsterglas, Spegelglas, Favoritspeglar,
Mattslipat glas, Muslinsglas, Ramlister
jämte inramning, Katedralglas, Orna-
ments- och Kulörta glas. Glastegelpan-
nor m. m.**LINKÖPING****C. A. ROSÉNS Begravningsbyrå**
Etabl. 1877. Inneh.: Gustaf Ställström
LINKÖPINGApotekaregatan 17 (vid domkyrkan)
Telefon 217, ankn. bostaden. Efter stäng-
ningstid även 43 46.**BYGGNADS A.-B. AUG. NETZ**

Telefon 10 77, 4 77

— LINKÖPING —
NY- OCH OMBYGGNADER— Jag skulle fråga chefen, om jag kan
få fritt ett tag i eftermiddag?— Ja, låt gå, jag förstår att det är er
mormor . . .— Ja, hon startar i eftermiddag på
sträckan Stockholm—Neapel.Det var före bilarnas och cyklarnas
tid. Vid en sjö, som utgjorde gränsen
mellan två socknar i Hälsingland låg två
gårdar. En skogsstig ledde förbi sjön,
men det hände ibland att folk gick fram
till gårdarna för att bli rodda över sjön.
Gumman som satt vid årorna, blev så en
gång tillfrågad:

— Är inte sjön bra besvärlig för er!

— Nej, sa gumman, om inte vi hade
sjön, finge vi gå omkring jämt.— Och inte heller idag kan du din geo-
grafi. Du får sitta efter mellan tre och
fyra.

— Det kan jag inte!

— Vad menar du, pojke?

— Nej, för då skall jag sitta efter i
historia.**LINKÖPING****LEDINS ÖRTBRÖD**Stärkelsefattigt grovbröd, innehåller sju
olika örter. En ny typ: **Luzern-Ört-
bröd**: Framställt med Luzern, vilken är
bland de mineralrikaste av alla växter.
Det ideala brödet! 80 st. bröd pr hel R-
kupong. Pris 5 öre pr bröd. R-kup-
torde medsändas beställning.
Linds Bageri, Nygatan 29, Linköping**Resande till Linköping!**

Intag Edra måltider å

RESTAURANTEN

Hantverkaregatan 1

GOD OCH BILLIG MAT

Linköpings Kaféaktiebolag

FÖR HEMMET! Tel. 665Fåtöljer i olika stilar och prislägen.
2-mans Ottomansoffor, Köksottoma-
ner, Stålotomaner. Omstoppning och
omklädning av möbler o. madrasser.
Efterhör våra priser.**STOPPMÖBLER**, Kungsgatan 41
NILSSON & EDOFF**CONRADS MÖBLER & RAMAR**

CONRAD JOHANSSON.

Möbelutställningslokal och kontor:
Djurgårdsgat. 2 Tel. 28 13
Glasmästeri, Ramar, Tavlor, Rullgardiner
och Mattor — Apotekarg. 7 - Tel. 40 76**JOHN BOKLUND & C:O****MÖBLERINGSAFFÄR**

Ågatan 26 — LINKÖPING — Tel. 5 28

MATTOR — MÖBLER

Alltid senaste

NYHETER**HATTFABRIKEN SPECIAL**

Klostergatan 23

Tel. 42 25

LJUSDAL M. OMNEJD**MARTIN NORDELL**

Cykel- Sport- och Kortvaruaffär

SKÄSTRA. Tel. Ljusdal 32 55.
Frej och Apollo kvalitetscyklar.

— REKOMMENDERAS —

LULEÅ MED OMNEJD**SVEN NILSSONS****Reparationsverkstad**

LULEÅ

Gammelstadsvägen - Tel. 19 60, Bost. 31 30

REKOMMENDERAS

Fullständig bilservice

LULEÅ MED OMNEJD

KAFÉ ASTRA

Tel. 1443 — Storgatan 9

Rekommenderar sitt goda kaffe med bröd.

PRÖVA

SJÖGRENS KONDITORI

erkänt goda kaffe . . . Ni blir belåten!

Adressen är Storgatan 48.

LULEÅ SNICKERIFABRIK A.-B.

Pontuskajen

Tel. 15 29

REKOMMENDERAS

BRUNNSBORRNINGAR

utföres av

Borrförman H. Bjursten

Box 524 — L u l e å — Tel. 31 91

V. & A. Anderssons MALERIAFFÄR

Kungsgat. 16 — L U L E Å — Tel. 21 63
BILLACKERINGSVERKSTAD

BÄSTA SERIEBILDER och PORTRÄTTSTUDIER från

Ateljé **TORMOD**
GAMMELSTAD

MÄRTHZ EKIPERING

Storgatan 26 L U L E Å Telefon 29 50

Specialaffär i: Damunderkläder, Strumpor, Corsetter, Klädningar, Blusar, Jumpsers, Barnkläder, Herr- och Gossunderkläder m. m.

MALMBERGET

RYDSTRÖMS BRÖD

ÄR OMTYCKT — KÖP DET!

Telefoner: Bageriet 244, Bostaden 250

MALMBERGET

Besök ÖHLÉNS!

Stor sortering i grövre och finare skodon.

E. A. Öhléns Skoaffär A.-B.

Malmberget tel. 45, Gällivare tel. 71

GYNNA ANNONSÖRERNA

— Jag kan inte alls med den där herr Svensson.

— Men snälla du, du lät ju honom kyssa dig på balen . . .

— Ja, för att man inte kan med en människa behöver man väl inte vara direkt ohövlig mot honom.

Salta biten.

Johannes i Byhult vars ekonomi är mindre god, har rest in till residensstaden för att betala ränta på hypotekslånet. Inkommen till Hypoteksföreningens kassör utbrister han:

— Kärringa sover, sogga sover, ungar-na sover, men hypoteksränta sover min själ inte.

Hembiträdet: — Jag vill bara tala om för frun, att nu är det slut mellan mig och polisen.

Husfrun: — Jag förstår inte vad jag har med det att göra.

Hembiträdet: — Frun har ju själv sagt att jag skall komma in och tala om, när något går sönder för mig.

MALMÖ

AKTIEBOLAGET

J. PERSSONS Eitr.

MALMÖ

Tricotage, Strumpor Garn och Vävnader

En gros

Köp alltid KÅ-KÅ-MARME-LAD

Apelsin-, Aprikos-, Äpple-, Hallon-, och Lingonsylt. Garanterat rena naturprodukter — högfina kvalitéter. Förpackningar i halvkilosglas.

Äppelmarmelad även i helburkar
KAFFE- & KOLONIALAKTIEBOLAGET
N. Vallgatan 44, MALMÖ.

Tel. Linjeväljare 230 71, 225 82

Byggmästare **KARL LARSSON**

Säfstaholmsgatan 9 - MALMÖ
Tel. 279 10, 170 53.

Utför nybyggnader och reparationer. Infordra offert.

Teaterkaféet - Pildammarna

REKOMMENDERAS

OLGA HELLQVIST

MARMOR, KALKSTEN

och GRANIT

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

— Villa Daisy, Mariedalsvägen —
MALMÖ Telefon 153 80

Olof Hanssons BILVERKSTAD

Slussplan - MALMÖ - Tel. 271 26
Bostad: Kvarnby 212
ALLT I BRANSCHEN
Specialverkstad för Dodge, Chrysler, Plymouth, Renault

Bliv medlem i

SOLIDAR

och

MJÖLKCENTRALEN

MJÖLBY

WESTERGRENS KONDITORI

Telefon 5 85

REKOMMENDERAS

—Fullständig Konditorirörelse —

MORA

BETALD ANNONSPLATS

NORRKÖPING

KNUT HAGBERG

— Fabriksaktiebolag —

— Norrköping —

TILLVERKAR FINARE KVALI-
TÉER AV HERRTYGER

GUSTAF FR. SVENSSON, Glasmästare
& Glashandel, Norrköping, Hospitalsg. 24.
Telefoner 215 70. Försäljer alla sorters
Fönsterglas, Råglas, Katedralglas, Spegel-
glas till partipriser i parti och minut.
Tavelinramningar och insättningar av
glas till billigaste pris. Stor sortering.
Fotografiramar och Speglar.

GUSTAF NYSTRANDS EFTR.

NORRKÖPING

Kolonialvaror - Kaffe - Sill

Telefoner 200 10 — 214 87

WADSTRÖM & INDEBETOU

KLÄDESFABRIK

— NORRKÖPING —

Ett tyg av vårt fabrikat är all-
tid en garanti för hög kvalitet.

A.-B. BJÖRKLUND & WEDIN

RÖRLEDNINGSENTREPRENÖR

Kontor och Lager:

V. S:t Persgatan 15 Tel. 283 32, 283 21

NORRKÖPING

Reparationer och Nyanläggningar

FIRMA MARTIN JANSSON

Godsgatan 11. Telefon 244 98

— NORRKÖPING —

Säljer: Byggnadsmaterial.

Utför: Asfalt- o. Isolationsar-
beten, Massagolv m. m.

Gustafssons Gummiverkstads AB

Slottsgatan 134—136 — Tel. 26 81 - 57 81

Alla slags Gummireparationer utföras
snabbt, väl och till moderata priser.

OSVALD SVENSSON

— CYKELVERKSTAD —

Trozelligatan 28 Telefon 233 49

CYKEL- & SPORTAFFÄR

Reservdelar. Reparationer. Auktorise-
rad service för Lättviktsmotorcyklar.

NORRTÄLJE

ASTRID SVENSSONS

FOTOGRAFIATELIER

Hantverksgatan 18 Tel. 216

NORRTÄLJE

Utför all slags fotografering
(Poly-foton)

Amatörarbeten utföres fort och noggrant
Stilfulla fotografiramar.

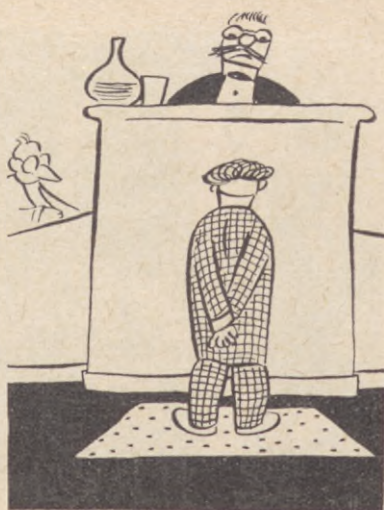
NYBRO

KOSTYMHÄNGARE

Välgjorda, starka, billiga. Begär offert.

Aktiebolaget A. W. RYDÉN

Tel. Nybro 58 och 84 - Kristianstad 7 67

— Jaha, det blir 20 kronors böter . . .
— Det blir svårt för mig, herr do-
mare. Kan jag inte få böterna litet ned-
satta?

— Vad är ert yrke?
— Klädeshandlare.
— Nå, då säger vi 19:85.

Domaren: "Ni lär ha givit den här kar-
len ett blått öga, och så har ni slagit ho-
nom för näsan så att blodflöde uppstått".

Den tilltalade: "Bara nödvärn. Det var
han som anföll mig".

Domaren: "Må vara, men var det där-
för nödvändigt att tyga till honom på det
sättet?"

Den tilltalade: "Jo, se jag har nu alltid
svärmat för ett 'starkt försvar'".

Frun: — Och så en sak till, Lina får
själv betala, vad Lina slår sönder.

Husassistenten Lina: — Naturligtvis,
önskar frun avräkning varje vecka eller
en check var månad?

NYBRO

Tandläkare

GÖSTA STREIJFFERT

Fabriksgatan 3

Mottagning kl. 10—12, annan tid efter
överenskommelse. Telefon 3 02

Madesjö och Örsjö
kommuners sparbank

Öppen alla helgfria dagar 10—2

TANDLÄKARE

TORA TORÉE

Järnh. O. Nyvalls hus, Långg. 16, Nybro.

Mottagning kl. 11—12 och (utom lörda-
gar) kl. 6—7. Telefon 183.

BETALD ANNONSPLATS

NYKÖPING

A.-B. Exportlist

Hamnvägen, Nyköping

Tel. 4 35, 1 09 och 14 00

N. J:s LIVSMEDEL

— allt i matvaror på ett ställe, spe-
ceri-, bröd- och mjölkaffär.

Tel. 20 13 Borgaregatan 12

Sörmländska

Lantmännens Centralförening

Huvudkontor: NYKÖPING

Avdelningskontor i Eskilstuna, Flen.

Gnesta, Katrineholm, Strängnäs

och Södertälje

Mjöl, Spannmål, Torvströ, Fodermedel.

Kalk m. m.

NYNÄSHAMN

EINAR ABRAMSSONS

Elektriska Installationsaffär

Fredsgatan 11 Nynäshamn Telefon 5 18

Armatur, Radio, Elektriska Kokspisar

Värmeapparater, Damsugare.

Representant för Elektrolux Kylskåp.
Installationsarb. och reparationer utföras

TRÄVAROR

av alla slag

MASONITE, TREETEX, PLYWOOD

SPIK och PAPP

Köpas fördelaktigast hos

Nynäshamns brädgård

IGELSTA TRÄVARU A.-B.

Centralgat. 57 - Nynäshamn - Tel. 2 70

NÄSSJÖ

NORDELLS KONDITORI

Storgatan 26 — Tel. 313.
Ankn. kont. och bost. NÄSSJÖ
REKOMMENDERAS

OSKARSHAMN

ALMQVISTS EFTR.

Järn-, Sport- & Bosättningsaffär
— OSKARSHAMN —
REKOMMENDERAS
Tel. 229 - 257

A.-B. Eric Hagström

Skeppsmäklare, Speditörer, Haveriagenter
— Telegramadress "Hagström" —
Tel. 7, 46, 289 och 522
Ombud för de flesta in- och utländska
rederier och assurancesföreningar
Lloyds-agents Oskarshamn

PITEÅ MED OMNEJD

Bilreparationer
Bilbränsle o. Olja
Auktoriserad Fordförsäljning
K. GIDEON JONSSON
Tel. Piteå 1572.

FISKFÖRSÄLJNINGSFÖRENINGEN

Dagsfärska fiskvaror och surströmming,
saltlöja och löjrom i parti och minut.
Telefoner: Affären 1244, Kontoret 1544,
Bostaden 1411. Filial i Munksund 370 45.

I Piteå spisar man billigt och gott
på
NYBERGS MATSALAR
Servering hela dagen.
Aronsgatan 13. Tel. 1132.

KONSUMTIONSFÖRENINGEN PITEÅ M. O.

— förening för lägre levnadskostnader
22 butiker - 3300 anslutna hushåll

SKELLEFTEA

En angenäm kväll

får Ni vid besök på
CITY, PALLADIUM eller RÖDA KVARN
SKELLEFTEA

GYNNA ANNONSÖRERNA

Den gamla tanten: — Här stämde jag möte med en fänrik en gång — jag hade varit majorska nu om han kommit.

Det var en herre på en Köpenhamnsrestaurang, som satt och åt sparrissoppa på ett sätt, så att det hördes ut i varje vrå av lokalen och irriterade alla de andra gästerna. Han "joddlade soppan i sig" för att använda ett uttryck av skämtaren Storm Petersen.

Den herre, som satt närmast, led mest och ansåg tydligen, att något måste göras, ty plötsligt reste han sig upp och skrek:

— Hjälp, hjälp!

Mannen med soppan upphörde att äta och frågade förskräckt:

— Vad är det skedt?

Med en lättnadens suck satte sig grannen åter ned på sin stol och sade:

— Aa, det var dejligt, De lever. Jeg troede av Deres gurglande og skvulpende Lyd, De var faldet i Suppen.

— Om du behöver några delar till din bil, så passa på nu. Här äro flera över.

SOLLEFTEA

911 är telefonnumret

till
LILLA CAFEÉT
(mitt emot Stadshotellet)

SUNDSVALL

Duco & Målareverkstad

Modernt och tidsenligt inredd efter senaste förordningen

C. ERIK BERGSTRÖM

Förstklassigt arbete. Humana priser
N. Järnvägs-gatan 52 Telefon 1718

Klintens Handelsträdgård

SUNDSVALL

Telefon 3803 Telefon 3803

Säg det med blommor!

Syrgas, Dissousgas och Lustgas

Apparater för svetsning, skärning o. lödning. - Reservdelslager till de flesta i marknaden förekommande svetsningsapparater. - Reparationer av brännare o. reduceringsventiler.
SUNDSVALLS SYRGASFABRIK.
S u n d s v a l l - Telefon 4005

THALÉNS HERREKIPERING

HERREKIPERING
GOSSKONFEKTION
Nybrogatan Tel. 4801, 4290
(Vid Busscentralen)

LINNÉAPALÉN

Fotografiateljér

STORGAT. 6-8 TEL. 1115
SUNDSVALL

WICKMANS DAMSKRÄDDERI

Parkgatan 10 — Telefon 2182
REKOMMENDERAS
Förstklassigt utförande.
Elegant stil.

Järnkonstruktioner och smiden

för hus och fabriksbyggnader

Andersson & Nilssons Smidesverkstad
Telefon 4757, 4767 — SUNDSVALL

BETALD ANNONSPLATS

S Ö D E R H A M N

Edert hem

blir trevligast och gedignast med möbler från

ANTON JOHANSSONS
M Ö B E L S N I C K E R I
Stuvaregatan 11. Tel. 529
— S Ö D E R H A M N —

Möbellager Norralagatan 12 - Tel. 23 29
25 29. Vackra moderna enrumsmöbler
på lager. Obs.! Egen tillverkning.

T R E L L E B O R G

O. JOHANSSONS BILSKOLA
R E K O M M E N D E R A S
Borggatan 14 Telefon 7 82
Trelleborg

U M E Å

A - B H. ANDERSSONS
Värme- & Vattenledningsaffär — Umeå
Värme-, ventilations- och sanitets-
tekniska anläggningar. Infordra kost-
nadsförslag.
Tel.-anrop: Anderssons värme.

LINDGREN & REHN
Första klass Skomakeri

Rekommenderas
Sulning med såväl gummi som läder
utföres, lagning av gummi- och yt-
terskor. Allt arbete färdigt på be-
stämd tid. Tel. 15 57. Kungsgat. 52.

Västerbottens Läns
Hemslöjd

MATTOR, GARDINER, MÖBELTYGER

BETALD ANNONSPLATS

V Ä S T E R Å S

RIKLIG TILLGÅNG av vackra lösa
blommor. - Kransar och buketter
bindas smakfullt till billigaste priser
Blomsteraffären V A R G B O
Stora gatan 86 Tel. 561
— H a n d e l s t r ä d g å r d —
Tel. 12 32.

MAX ANDERSSONS

Kanotbyggeri
R E K O M M E N D E R A S

V Ä S T E R Å S

MINA MÖBLER

äro

PRIMA MÖBLER

LEWIN JOHANSSON - Västerås

ERNST BLOM

FOTOFIRMA

— Över 50 års praktik —
R E K O M M E N D E R A S

Västerås Ornamentsmides Fabrik

Innehavare: A. J. ASK
Tel. verkst. 15 94, bost. 34 88 Västerås
Järnkonstruktioner — Ornamentsmide
Hissräck — Balkongräcken — Koppar-
Mässing- och andra metallarbeten

Ramar — Speglar — Glas m. m.
EKSTRÖMS GLASMÄSTERI

Stora gatan 19 Västerås Tel. 277
Innehavare: OLOF VICTOR

— Jag tycker din hustru blir allt yngre och yngre.
— Ja, tacka för det, hon är den tredje.

Hälsosamt äktenskap.

Gamle Ola på Torpet kommer in till doktorn för att få ett skadat finger omskött. Doktorn förundrar sig över den gamles präktiga fysik och frågar hur han kunnat behålla sig så väl.

— Jo, se doktorn — säger Ola — när Augusta och jag gifte oss i ungdomen, så kom vi överens om att vi aldrig skulle gräla på varann. Blev jag arg, så skulle Augusta gå ut, och blev Augusta arg, så skulle jag gå ut — så jag har liksom vatt frisksportare under hela mitt långa äktenskap ...

BILÄGARNAS INKÖPSFÖRENING

Indian Bilolja	Auto-tillbehör
Gislaved Bilgummi	Tvättning, Smörjning
Bil-kol	Bil-ved

Munkgat. 14, Västerås Tel. 326 22, 326 88

A.-B. VÄSTERÅS MÄLERIAFFÄR
Kopparbergsv. 27 — Tel. 751 och 11 70
— R E K O M M E N D E R A S —
Moderna och stilfulla **TAPETER**
ständigt på lager till billigaste priser

Vid behov av
Kött-, Fläsk- & Charkuterivaror
kom ihåg
Hadar Noréns Charkuteriaffär
Tomtebogatan 5 Tel. 313 59

BORÅS LAGERBOD

Tel. 327 49 Stora gatan 7 Tel. 327 49
Specialité:
Strumpor - Trikå - Arbetskläder

BETALD ANNONSPLATS

V Ä X J Ö

Allt, som tillhör den moderna damfrisuren
utföres i

E. HEKTORS DAMFRISERING
Kungsgatan 4 - VÄXJÖ - Telefon 15 17
Stilfull klippning. Olika slag av Cham-
ponering. Permanentondulering. Elegant
och hållbar Tångondulering. Mise en plis
och annan vattenondulering. Här- och
ögonbrynsfärgning. Ansiktsbehandling
Brudklädsel. Manicure m. m.

Säg det med blommor från
BLOMSTERHANDELN I R I S
Telefon 23 55 - VÄXJÖ - Telefon 23 55
Friskaste blommor från egna odlingar
Specialité: **Begravningskransar**
alla prislägen

Bloms Fotografiateljé
Storgatan 5 VÄXJÖ Telefon 23 54
PORTRÄTT — FÖRSTORINGAR
AMATÖRARBETEN

Ernst Johanssons
MEK. STENHUGGERI
S. Järnvägsg. 19 VÄXJÖ Tel. 23 86
— R E K O M M E N D E R A S —
Utför alla slag av stenhuggerarbeten.
Reellt arbete. Billiga priser.

John Maur - Möbelaffär
STORGATAN 22
Telefon 24 14
R E K O M M E N D E R A S

VÄXJÖ

Konditori
JOHN BROQVIST & C:o
 Kronobergsgat. 14 - VÄXJÖ - Tel. 20 20
 Stor sortering av Choklad och Konfekt
 Gott kaffe. Hemtrevliga lokaler. Goda
 bakverk. Beställningar av allt inom yrket

BESÖK
Konditori Grand
 VÄXJÖ Telefon 33 85
 SERVERING AV GOTT KAFFE
 OCH GODA KONDITORIVAROR

Platsens bästa sortering av Herr-
 och Gosskläder. Eget 1:sta klass
 Skrädderi. — Erlas Arbetskläder
WILH. GUSTAFSSON
 Storgatan 27 Telefon 11 86

BERTA OLOFSONS EFTR.
 Växjö - Klostergatan 10
 Telefon 24 39 Telefon 24 39
 Välsorterad Pappershandel och Leksaks-
 affär. Film. Kameror & Fotografiska
 artiklar. Stor sortering. Låga priser.
 Partilager tel. 37 13.

Kronobergs Läns
HEMSLÖJDS - MAGASIN
 Tel. 26 96 VÄXJÖ Tel. 26 96
 TRÄSLÖJD - VÄVNADER - SMIDE
 Filial LJUNGBY. Telefon 116.

HANNA S. PETERSONS
HEMSTICKERI
 VÄXJÖ Tel. 28 23
 Rekommenderas vid behov av
 alla sorters underkläder, även hand-
 stickade täcken och filtar m. m.

Tuna Frukt- & Konfektyraffär
 Storgatan 9 och 42 b VÄXJÖ
 Tel. 26 03 ankn. filialen
 Rekommenderar sitt rikhaltiga
 lager av allt inom branschen. Serve-
 ring av Kaffe, Thé, Choklad samt Läske-
 drycker.

OSCAR JOHANSSON
BYGGMÄSTARE VÄXJÖ
 Husbyggnader - Byggnadsreparationer
 Kostnadsförslag m. m.
 Gediget arbete. Samvetsgrant bemötande

BETALD ANNONSPLATS

ÖREBRO

SKOMATERIALLAGRET MONOPOL
 — AKTIEBOLAG —
 ALLT I BRANSCEN
 Örebro Tel. 117 83, 115 56

JAHRLS MEK. VERKSTAD
 Idrottsvägen 25.
 Tel. 130 79, 203 52, linjev. ÖREBRO
 Mekaniska precisionsarbeten i såväl en-
 staka detaljer som i serietillverkning.

ÖREBRO

Stil, kvalitet och god passform
 utmärker KAPPAN Ni köper hos
 oss. Därtill är priset det lägsta möjliga.
SANDBERGS A.-B. - Olaigatan 13
 Tel. 184 74 - Järntorget - ÖREBRO

Hushållsskolan MARGARETA
 ÖREBRO
 Klostergatan 11 Tel. 118 70, 117 50
 1:a klass Matsalar
 Festväning och Matvaruaffär
 — Elever mottagas —

Örebro Karosserifabrik
 W. ENGLESSON & C:o
 ÖREBRO

KOLONIALVAROR
 en gros
KAFFEROSTERI
 Örebro Import- & Kolonialvaru A.-B.

Vid besök i Örebro
 REKOMMENDERAS
FENIX — FREDEN
TERRASSRESTAURANTEN
 BERGSLAGENS ALLM.
 RESTAURANTAKTIEBOLAG.

— I morse fann jag en tiokronorssedel
 i min byxficka, som jag inte trodde, jag
 hade.

— Kors då jag trodde du var gift.

Patron Lundgren är ute och beser sitt
 jordagods. Han tycker att torparen Ola-
 gus icke forcerar arbetet tillräckligt.

— Hör du Olagus, du ska inte ta det
 så makligt! Du känner väl till arbetets
 välsignelse; arbetar du bara duktigt, kom-
 mer nog välståndet och hälsar på.

— Hos patron ja, men fälle inte hos
 mek!

Arvid Anderssons Konditori
 (Harald Lindberg) ÖREBRO
 Storgatan 20 Telefon 124 02
 REKOMMENDERAS

Örebro Lump- & Skrotaffär
 Magasin och Kontor, Triangeln, Örebro
 Telefon 130 43
 Köper och säljer i parti och minut: Järn-
 o. Metallsrot samt Lump av alla slag.

ÖRNSKÖLDSVIK

Lantmannaskolan i Själeuvad
 avhåller årligen teoretisk vinterkurs för
 pojkar under tiden 1 nov.—medio av
 april samt tre 3-månaders kurser för
 flickor med undervisning i ladugårds-
 skötsel och hushållsarbete m. m.
 — Prospekt erh. på begäran —

ÅNGERMANLANDS

FISKFÖRSÄLJNINGSFÖRENING

Örnsköldsvik

Försäljer i parti: Färsk-, Salt och sur-
 strömming, Böckling och Fisk.

Rikstel.: 11 64, 12 64. Förest. bost. 11 64

MUSIK-instrument

Pianon - Orglar - Dragspel
 Stränginstrument - Blåsinstrument
 Nyheter i Grammofonskivor m. m.
 Låga priser och goda villkor.
GUNNAR ÖSTMANS MUSIKHANDEL
 Fabriksgat. 23 - Örnsköldsvik - Tel. 29 29
 (Specialaffär i musikinstrument)

J. OLSSONS SKOFABRIK
JÄRVED Tel. 400 22
 Försäljer i parti: Skodon, Handskar och
 Sockor av egna tillverkningar.

Ring 20 54

vid behov av transporter
SVEN NILSSONS ÅKERI
 Nygatan 9. Alla transporter ut-
 föras snabbt och säkert.

ÖSTERSUND

BESÖK

POSTKAFÉET

Kyrkogatan 62

Mjölkbaren

Kyrkogatan 64

REKOMMENDERAS

ÖSTERSUND

En ljusning blir det i Eder affär
om Ni anlitar

Elektriska Installations A.-B.

Östersund

Vidare upplysningar pr tel. 23 00

HEDERSPRESENTER

Guld- och silverur av hög kvalitet.

LÅGA PRISER

Glasögon utprovats omsorgsfullt

NILSSON & APPELQVIST

Ur & Optisk affär. Tel. 11 78

ÖSTERSUND

CITY DAMFRISERING

—:— Kerstin Hall —:—

Permanent med och utan ström. Första
klass arbete av yrkesskicklig personal
Citypalatset, Kyrkogat. 47 — Tel. 31 45

Jämtlands

Slakteriförening u. p. a.

De jämtländska jordbrukarnas försäljningsorganisation för kött och fläsk. Modernt slakteri. Prima och väl behandlade varor. Gynna de affärsmän som föra våra varor, därigenom gynna Ni det jämtländska jordbrukets produktion. Föreningens detaljaffär i Cityhallen
REKOMMENDERAS

ÖSTERSUND

REST. RONEBORG

Naturskönt läge med utsikt över Storsjön. Öppet året om. Lämpar sig utmärkt för större och mindre beställningar, kongresser och sammanträden. **Erkänt gott kök! Fullständig konditorsservering.** - Telefon 953 - Östersund

Färska Grönsaker,

Blommor & Plantor

FRITZHEMS TRÄDGÅRD

Torget ÖSTERSUND Tel. 20 67

O. LUNDIN & SÖNER

SMIDES- & MEK. VERKSTAD

Köpmannagatan 55, Östersund

Tel. Verkstaden 435, Kontoret 44

Mekaniska, smides- och auto-

mobilreparationer.

PARFYMER o. EAU de COLOGNE

Tekn. artiklar i parti och minut.

A.-B. ÖSTERSUNDS FÄRGHANDEL

Storgatan 19

Telefon 423

Byggmästare JOHAN ERIKSSON

ÖSTERSUND

Bergsgatan 45

Telefon 25 63

Utför nybyggnader och reparationer

INFORDRA OFFERT

GUSTAF III:S CAFÉ

Kyrkogatan 66

ÖSTERSUND

Gott kaffe - Te - Choklad - Gott bröd

Läskedrycker - Smörgåsar - Mjök m. m.

Kaffe m. m. utbäres.

— Beställningar kan göras per tel. 853 —

GREISZ FERRO

Kromstål Gengasmunstycken

äro gjutna i en speciell munstycks-
legering, vilken smältes i elektriska
ugnar och tack vare sin höga kromhalt
ger munstyckena den största livs-
längden.

★

NORRTÄLJE GJUTERI

Greisz & Söner

Tel. 29, 729.

NORRTÄLJE

HALMSTADS JÄRNVARU A.-B.

AVD. AUG. HANSONS GJUTERI

HALMSTAD

STOCKHOLM